

Komunikavimo kompetencijos ugdymas

Šioje medžiagoje daugiau dėmesio skiriama *komunikavimo kompetencijos* ugdymui, aptariama keletas strategijų ir metodų, kurie galėtų būti pasitelkti, kad mokinys, mokydamasis taptų bendraujantis ir bendradarbiaujantis, aktyviai įsitrauktų į mokymąsi. Be to, pateikiama gerosios patirties pavyzdžių, kurie galėtų būti naudingi planuojant ir organizuojant į kompetencijų ugdymą orientuotas veiklas pamokoje.

Toliau pateikiami *komunikavimo kompetencijos* ugdymo pavyzdžiai taikant diskusijos, projektų rengimo, žodinių diktantų, mokomųjų filmų peržiūros, *Minčių žemėlapis* metodus informacinių technologijų pamokose.

Diskusija

Diskusijos naudojamos tam, kad mokiniai tiesiogiai įsitrauktų į mokymo procesą ir patys atrastų idėjas. Diskusijų tikslas – padėti mokiniams formuoti ir išreikšti savarankiškas mintis ir nuomones. Kalbėjimas mokiniams yra vienas iš būdų išbandyti ir pritaikyti savo mąstymo procesus bei lavinti savo komunikavimo įgūdžius. Diskusija leidžia mokiniams išgirsti savo pačių ir kitų mintis ir išmokti svarbių bendravimo ir mąstymo įgūdžių.

Diskutuoti galima, pavyzdžiui, sprendžiant iškilusias problemas, išryškėjus prieštaringsoms nuomonėms. Diskusijos organizuojamos atsižvelgiant į mokinių amžių ir sukauptą patirtį.

Diskusijų metodas ypač tinka svarstant prieštaringas temas. Mokytojas iš anksto numato diskusijos temą. Ji turėtų būti mokiniams įdomi, aktuali. Norint plėtoti temą, reikalingos tam tikros žinios. Tai labai svarbu apgalvoti žinių šaltinius. Tai galėtų būti mokinių asmeninė patirtis, televizijos laidos, išvykos, žiniasklaidos straipsniai, kilusių problemų sprendimai.

Numatoma ir diskusijos trukmė: ar vyks visą pamoką, ar tik dalį, kiek laiko teks diskusijos įvadui, kol mokiniai įsitrauks į pokalbį, diskusijos klausimų aptarimui bei apibendrinimui. Tai padės sekti diskusijos eigą.

Svarbi ir diskusijos vieta. Klasėje reikėtų suolus sustatyti taip, kad visi dalyviai galėtų matyti vieni kitų veidus, akis. Todėl svarbu tinkamai susėsti. Aplinka, kurioje nėra ryškaus centro, kur galimas didesnis pačių mokinių žvilgsnių sąlytis, labiau skatina diskutuoti. Diskutuojant labai svarbūs ne tik žodžiai, bet ir gestai, mimika.

Diskusijos vadovas turi žinoti, kad ne visi dalyviai būna vienodai aktyvūs. Yra mokinių, kurie nori ir mėgsta spontaniškai, greitai reikšti savo mintis. Tačiau visada būna ir tokių, kurie nedrįsta reikšti savo nuomonės.

Reikėtų turėti galvoje, kad kuo daugiau kalba mokytojas, tuo mažiau laiko kalbėti lieka mokiniui, todėl, kai vyksta diskusija, mokytojas neturėtų būti labai aktyvus. Geriausia mokytojui tiesiog klausytis, kaip mokiniai diskutuoja, aiškinasi temą, susitaria dėl apibrėžimų ir prielaidų, abejoja ir t. t. Taip jie prieina prie vienos nuomonės.

Kad diskusijos eiga būtų sklandi ir kiekvienas mokinys būtų gerbiamas, tiktų suformuluoti taisykles. Jos pirmiausia turėtų būti suprantamos, pavyzdžiui:

- išklausyk visų dalyvių nuomones;
- nekartok to, kas jau buvo pasakyta ir pan.

Kiekviena klasė yra nepakartojama ir individuali, todėl mokytojas prieš diskusiją numato, kokių taisyklių prireiks, kad darbas vyktų sklandžiai.

Mokytojas dirba tyliai: žymisi pastabas, seka, analizuoja ir vertina diskusiją, ar pokalbis vyksta logiškai, žiūri, kad nebūtų nukrypta nuo temos ir nuomonės būtų pagrįstos faktais. Jei diskusijos dalyviai pradeda painiotis ar nukrypsta nuo temos, mokytojas, stengdamasis kuo mažiau pats kalbėti, pabando sugrąžinti diskusiją į teisingas vėžes. Jis turi būti kantrus, išgirsti mokinių padrikai išsakytas svarbias mintis, paryškinti ir susisteminti tai, kas susiję su sprendžiama problema.

Svarbu diskusiją baigti laiku, neatitraukti dėmesio nuo svarbiausių dalykų, nenukrypti nuo temos. Diskusija turi pasibaigti organizuotai. Ją būtina apibendrinti, pabrėžti, koks sprendimas išryškėjo aptariant iškeltą problemą, bei parodyti mokiniams jų bendro darbo rezultatą.

Kokius klausimus užduoti

Klausimus mokytojas numato iš anksto ir formuluodamas atsižvelgia į tai, kad:

- klausimai turi būti aiškūs ir glausti;
- tiesiogiai susiję su tema;
- visi jų žodžiai mokiniams turi būti suprantami;
- nuo konkrečių dalykų einama prie bendresnių;
- atsakymai vienu žodžiu „taip“ arba „ne“ neugdo mokinių kalbos;
- formuluotės skatina mokinius remtis savo patyrimu, žiniomis;
- į iškeltus klausimus gali būti ne vienas atsakymas (tokie klausimai dažniausiai pradedami žodžiais *Kodėl...* arba *Kaip...*).

Atsakydami į klausimus, mokiniai pratinasi kritiškai mąstyti, analizuoti, daryti išvadas. Geri klausimai skatina išsakyti skirtingas nuomones, nuoširdžiai ir atvirai pasiginčyti.

Diskusija, kaip aktyvus mokymo metodas, tenkina mokytojo ir mokinių lūkesčius, užtikrina abipusį tobulėjimą bei bendravimą, skatina ieškoti.

Veiksminga diskusija turi būti gerai struktūruota, naudodami diskusiją turime labai konkrečiai numatyti mokinių ir mokytojo veiklą visos pamokos eigoje.

Diskusijos struktūra:

1. Taisyklių, kurių bus laikomasi diskusijos metu, pristatymas ir aptarimas.
2. Provokuojančios, mąstyti skatinančios užduoties pateikimas.
3. Diskusija dūzgiančioje grupelėje:
 - Suformuluotos problemos aptarimas, sprendimo plano susidarymas.
 - Mokytojas stebi kaip mokiniai dirba grupėse, pasako pastabas;
 - Mokytojas pagiria mokinių pastangas, efektyvius problemos sprendimo būdus, išugdytus gebėjimus.
 - Mokiniai aptaria pateiktas pastabas ir priima galutinį sprendimą.
4. Bendra diskusija:
 - Grupės pristato sprendimus ir pagrindžia kodėl pasirinko tokią problemos sprendimo būdą, atsako į pateiktus klausimus.
 - Apibendrinimas. Diskutuojant susitariama, kurią sprendimo strategiją pasirinkti tikslingiausia ir kodėl.

Diskusijos metodą iliustruojantis pavyzdys (9–10 klasė)

Remdamiesi sukaupta informacija pasiruoškite argumentuotai diskutuoti nurodyta aktualia tema.

Galima nagrinėti 5–6 klasių veiklos srities *Internetas ir jo paslaugos* temas „Informacijos paieška žiniatinklyje“, 7–10 klasių veiklos srities *Informacijos tvarkymas kompiuteriu* temas „Galimos interneto grėsmės“, „Autorių teisės ir neteisėtas programinės įrangos naudojimas“, „Elektroninės paslaugos“ ir kt.

Mokiniai ugdomi nuostatą mokytis išklausyti kitą, gerbti jo nuomonę, apginti savo požiūrį nežeidžiant kitų ir savo pačių orumo; ugdomi gebėjimą įsitraukti į diskusiją, dalytis savo idėjomis, tinkamai pateikti informaciją, aiškiai formuluoti savo mintis.

- Parenkamas aktualus užduoties kontekstas.

Galima panaudoti projekto *Bibliotekos pažangai* mokomuosius filmus, <http://www.bibliotekospazangai.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05), <http://www.bibliotekospazangai.lt/atsargusinternet/zisurekime.aspx> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05)

- Mokiniai pasirenka motyvacija „už“ ir „prieš“.
- Planuojama kryptinga veikla:

- pristatomos taisyklės, kurių laikomasi diskusijos metu;
- mokiniai pasiskirsto grupėmis;
- grupėje pasiskirstomos vaidmenys;
- mokiniai pasirenka (galima pasiūlyti) veiklos formą ir būdus.
- Mokiniai supažindinami su teorine medžiaga (arba aktyviai žiūri filmuotą medžiagą), bendrauja ir bendradarbiauja ieškodami argumentų, diskutuodami pasirinkta tema.
- Mokiniai formuluoja išvadas (apibendrinimas).
- Reflektuoja veiklą, įsivertina.

Informacijos paieška žiniatinklyje

Mokymo uždaviniai (mokytojui)

Supažindinti mokinius su pagrindinėmis paieškos sistemomis, išmokyti atlikti veiksmus su tinklalapyje esančia informacija.

Mokymosi uždaviniai (mokiniui)

Dirbdami grupėmis ras mokytojo nurodytą informaciją, išsaugos tinklalapyje esančią informaciją, iliustraciją, diskutuos apie skirtingų paieškos sistemų privalumus.

Sąsajos su bendrąja programa

4. Internetas ir jo paslaugos	
Mokinių pasiekimai	
Nuostatos	
<i>Saugiai naudotis interneto paslaugomis. Bendraujant internetu vartoti lietuviškus rašmenis, taisyklingą kalbą.</i>	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
4.3. Ieškoti informacijos paieškos sistema ir interneto kataloguose.	4.3.1. Paaiškinti reikšminių žodžių sąvoką, jų svarbą įvairaus pobūdžio informacijos paieškai. 4.3.2. Apibūdinti paieškos ypatumus informacijos paieškos sistema ir interneto kataloguose. 4.3.3. Įrašyti pasirinktą tinklalapyje esančią informaciją, iliustraciją.
Turinio apimtis	
<p>Informacijos paieška. Mokoma ieškoti informacijos naudojantis informacijos paieškos sistemomis: parodomas kelios paieškos sistemos <...></p> <p>Informacijos įrašymas ir spausdinimas. Mokiniai mokomi pasinaudoti internete teikiama informacija savo reikmėms: tinklalapyje esantį tekstą, jo dalį, paveikslą ar nuotrauką <...> įrašyti reikiamoje laikmenoje reikiamame aplanke <...>.</p>	

Pamokos gairės

Pamoka vyksta kompiuterių klasėje.

Pradžioje pamokos pateikiama teorinė medžiaga (pvz., žiūrimas filmas). Išaiškinama, kaip ieškoti žiniatinklyje ir apžvelgiamos kelios paieškos sistemos.

Mokiniai susiskirsto grupelėmis ir ieško informacijos naudodamiesi skirtingomis paieškos sistemomis. Toliau vyksta diskusija, kuri paieškos sistema labiau patiko, kodėl.

Mokiniai atvertus tinklalapius įsirašo informaciją.

Projektų rengimo metodas

Ugdant mokinių praktinius gebėjimus dirbti su konkrečiomis kompiuterio programomis ypač vertingas yra **projektų rengimo metodas**. Tai – vienas iš aktyvių mokymosi metodų, kuris paremtas praktine mokinio veikla, padeda įprasminti mokymąsi. Taikant projektų metodą, mokymasis vyksta remiantis konstruktyvizmo principais, kai mokymo tikslas yra ne perduoti ir gauti informaciją, o skatinti ir ugdyti pačių mokinių aktyvumą, kryptingos veiklos ir jos planavimo, problemų sprendimo, bendradarbiavimo, komunikavimo gebėjimus.

Kalbant su mokiniais apie įvairių projektų rengimą, pradžioje juos reikėtų supažindinti su mokymosi projekto sąvoka. Šiame kontekste **mokymosi projektas** – tai savarankiška, aktyvi, su vaiko mokymusi susieta veikla, turinti aiškiai apibrėžtą pradžią bei pabaigą, orientuotą į konkretų rezultatą (tikslą), ugdanti įvairiapusių vaikų gebėjimus. Pavyzdžiui, nupiešti ornamentą, parengti kvietimą, skelbimą, klasės knygą, atlikti tyrimą, apdoroti ir vaizdžiai pateikti jo rezultatus, parengti animacinį *Logo* projektą, mėgstamo filmo pristatymo pateiktį, sukurti sveikinimo atviruką.

Mokymosi projektai gali būti trumpalaikiai ir ilgalaikiai. Mokiniam pradėjus mokytis dirbti su nauja kompiuterio programa, tikėtina, kad jų rengiami projektai bus nedidelės apimties. Juos mokiniai rengs kiekvienas individualiai, siekdamas įgyti naujų praktinių darbo kompiuteriu įgūdžių. Tokiems projektams parengti užteks vienos pamokos. Vėliau, įvaldę pagrindines kompiuterio programos komandas, mokiniai gali rengti ir bendrus projektus, kartu suplanavę ir pasidalinę darbus, konsultuodamiesi su mokytoju ir bendraklasiais. Ilgalaikiai projektai gali trukti kelias (dvi, tris, keturias) pamokas, per kiekvieną pamoką atliekant dalį projekto rengimo darbų.

Taikant projektų rengimo metodą, atsiranda daug galimybių mokymąsi individualizuoti, diferencijuoti, pritaikant kiekvieno mokinio pasiekimų lygiui, atrasti įvairių integracinių ryšių (su kitais dalykais, su įvairiomis gyvenimo sritimis).

Projekto *Verslo elektroninės paslaugos – elektroninė bankininkystė, elektroninės parduotuvės idėjos*, (9-10 klasė)

Verslas teikia įvairias paslaugas žmonėms, valdžiai ir vienas kitam.

Užduotis

1. Pasiskirstyti pareigomis ir užduotimis (tai turės atsispindėti ir jūsų darbo apraše).
2. Aplankyti bankų, kurie teikia el. bankininkystės paslaugą, svetaines.
3. Pasinaudoti teikiamomis demonstracinėmis paslaugomis (arba prisijungę prie savo bankinės sąskaitos ar paprašę vyresniųjų pagalbos), išsiaiškinti, kokių galimybių teikia el. bankininkystės paslauga ir jas užrašyti.
4. Aplankyti svetaines, kurios yra el. parduotuvių.
5. Šių svetainių adresus užrašyti ir išsiaiškinti, koku būdu galima naudotis šių svetainių paslaugomis.
6. Išsiaiškinti ir užsirašyti, kokias prekes ar paslaugas galima įsigyti el. parduotuvėse. Sudaryti prekių, paslaugų TOP 10.
7. Pasirengti pristatyti savo darbą.

Atliktos užduoties aprašymas

Darbo aprašas (*Times New Roman* 12 pt šriftas, paraštės viršuje, apačioje – po 2 cm, kairėje – 3 cm, dešinėje – 1 cm, puslapiai sunumeruoti, kiekviename puslapyje viršutinėje antraštėje užrašomas darbo pavadinimas).

1. Antraštinis puslapis, kuriame nurodyta mokyklos pavadinimas, darbo tema, grupės mokinių vardai, pavardės, klasė.
2. Pateiktas trumpas įvadas.
3. Aprašyta atliktas užduotis (su įkeltais aplankytų svetainių paveikslėliais).
4. Pateiktos išvados.

5. Pateikti informacijos šaltiniai (netinka parašyti tik „internetas“).
6. Paskutiniame aprašo lape pateikta, kokius darbus atliko kiekvienas grupės narys.

Atliktos užduoties pristatymas

Parenkite 5–7 min. savo darbo pristatymą klasėje žodžiu (galite pasinaudoti *PowerPoint*, *Movie Maker* ar kitomis programomis arba nenaudoti jokios programos).

Vertinimas

Darbas vertinamas trimis pažymiais:

- 1) vertinamas tekstinis dokumentas – tekstas surinktas pagal nurodytus kriterijus, tinkamai sumaketuotas (bendras pažymys rašomas visiems grupės nariams);
- 2) vertinamas konkretaus grupės nario atliktas darbas;
- 3) vertinamas darbo žodžiu pristatymas klasėje (bendras pažymys rašomas visiems grupės nariams).

Informacinių technologijų žodinis diktantas

Šis metodas taikomas informacijai įtvirtinti ir patikrinti, kartojant mokomąją medžiagą, kuri bus reikalinga mokant naują. Diktantas pratina mokinius atidžiai klausytis ir girdėti, pagauti klausimo esmę, įsivertinti savo klausymosi įgūdžius, ugdo gebėjimą glaustai, bet tiksliai atsakyti.

Toks mokinių žinių patikrinimo organizavimas leidžia optimizuoti pamokos laiką, pajavairinti veiklas, greitai aktualizuoti ir įvertinti mokinių žinias.

Gramatinių klaidų informacinių technologijų diktante vertinti nepatariama, bet šių klaidų prevencijai galima paskatinti mokinius rašyti be klaidų, pavyzdžiui, pridėti prie įvertinimo už darbą atliktą be gramatinių klaidų vieną balą arba kaupti šiuos taškus (kaupiamasis vertinimas).

Diktanto klausimai turi būti:

- tikslūs, trumpi, paprasti, taisyklingai suformuluoti ir lengvai suprantami mokiniams;
- atsakymai į diktanto klausimus turi būti vienas du žodžiai, skaitmenys;
- klausimai turi aktyvinti mokinius, žadinti jų atmintį: skatinti juos išskirti tai, kas svarbiausia.

Vykdam diktantą mokiniai dalinami dviem variantais. Gerai, jei vieno varianto klausimai skaitomi vyrišku, o kito – moterišku balsais, tam diktantą siūloma išanksto įrašyti į garso failą. Diktuojantys turi kalbėti ramių balsų, lėtai, su pauzėmis tarp variantų. Pirmiausia skelbiamas variantas, po to skaitomas klausimas. Klausimai kartojami po du kartus.

Informacinių technologijų diktanto pavyzdys (5–6 klasė)

Pastaba. *Skliaustuose pateikiami antrojo varianto klausimai.

1. Iš pateikto profesijų sąrašo išrinkite vieną, kuri labiausia susieta su žmogaus informacine veikla: buhalteris, virėjas, programuotojas, pardavėjas [*siuvėjas, vairuotojas, žurnalistas, aktorius].
2. Kaip žmogus gauna informaciją klausydamas muzikos [žiūrėdamas rungtynes]?
3. Parašykite 2 kompiuterio įvesties [išvesties] įtaisus.
4. Užrašykite tekstų rengyklės [piešimo programos] pavadinimą.
5. Pateikite grafikos [tekstinio] failo pavadinimo pavyzdį su prievardžiu.
6. Kompiuterio informacijos įvesties įrenginys, naudojamas tekstui bei komandoms įvesti [garsinei informacijai įvesti].
7. Kompiuterio informacijos išvesties įrenginys, naudojamas garsinei informacijai klausyti [įvairių dokumentų spausdinimui].

8. Parašykite, kam kompiuteris gali būti naudojamas medicinoje [prekyboje]?
9. Užrašykite elektroninio pašto [internetu svetainės] adreso pavyzdį.
10. Pateikite informacijos paieškos sistemos adreso pavyzdį [Užrašykite interneto paslaugos pavyzdį].

Vertinimas

Kiekvienas teisingai užrašytas mokinio atsakymas vertinamas vienu tašku. Papildomą tašką galima skirti, jei visi atsakymai pateikti be gramatikos klaidų.

Mokomųjų filmų naudojimas ugdant komunikavimo kompetenciją

Kiekvienas mokytojas savo darbe siekia, kad jo pamokos būtų įdomios, kad pamokų metu būtų ugdomi bendrieji gebėjimai, kad atitinkamai parinkti mokymo metodai padėtų mokiniams kuo greičiau ir efektyviau įsisąmoninti mokomąją medžiagą, keltų mokymosi motyvaciją, ugdytų kūrybingą asmenybę. Tam galima panaudoti mokomuosius filmus.

Mokomųjų filmų naudojimas pamokoje ne tik pajvairina mokymo procesą, bet ir padeda įdomiai pateikti nemaža informacijos dalį, parodyti tokius objektus, kurių šiaip neįmanoma stebėti.

Pamokose, kuriose naudojami mokomieji filmai, ugdomi ne tik sociokultūriniai, komunikaciniai ir lingvistiniai mokinių gebėjimai, bet ir skleidžiami bendrieji ir esminiai dalyko gebėjimai, kurie integruojami su ugdomais. Stebint vaizdo medžiagą (ar klausantis garso įrašo) mokiniai skatinami išsakyti savo mintis, nuomonę, įvertinti matytą ar girdėtą informaciją, pasidalinti savo patirtimi. Be to mokiniai mokosi dirbti savarankiškai, grupėje, bendradarbiauti, mokyti vertinti savo pasiekimus ir spragas.

Taikant mokomųjų filmų stebėjimo metodą, pagrindinės mokinių darbo formos yra:

- a) demonstruojamo objekto turinio atpasakojimas žodžiu,
- b) dalyvavimas objekto aiškinime, pvz., analizuojant elektroninės paslaugos pristatymą,
- c) išvadų formulavimas.

Paprastai būna šios mokomųjų kino filmų naudojimo per pamokas funkcijos:

- *Euristinė* – filmas yra žinių šaltinis. Šiuo atveju filmas naudojamas vietoj naujos medžiagos aiškinimo. Prieš jo demonstravimą mokiniams skiriamos atitinkamos užduotys ir nurodoma, į ką kreipti dėmesį. Po stebėjimo susistemina žinios, padaromos išvados, suformuluojamos taisyklės ir pan.
- *Iliustracinė* – filmas demonstruojamas išdėstius naują medžiagą. Vadinasi, šiuo atveju iš pradžių supažindinama su nauja informacija, o filmas tik pagilina arba įtvirtina naujas žinias.
- *Parengiamoji* – filmu siekiama parengti mokinius praktiniam arba kitam darbui.

Filmo demonstravimo naudą itin lemia tinkamai pasirengęs mokytojas. Jis privalo ne tik gerai susipažinti su filmo turiniu, bet ir apgalvoti, kaip parengti mokinius jį stebėti, parinkti tinkamus komentarus, klausimus, numatyti filmo vietą pamokoje.

Esant galimybei, filmo paržiūrą galima gretinti su tekstine teorine medžiaga. Tada būtų galima padalyti klasę į dvi grupes, vienai pavedant perskaityti tekstą, kitai – pažiūrėti filmą. Abi grupės turėtų pasirengti kalbėti tais pačiais klausimais, pvz., kokia pagrindinė pristatomos medžiagos mintis? Ar svarstomi klausimai aktualūs šiandien? Atsakymai į klausimus, diskusija ir dalijimasis nuomonėmis padėtų geriau išryškinti naujosios medžiagos esmę.

Skatinant sintetinti ir bendradarbiauti, galima sudaryti mišrias mokinių grupes (žiūrėjusių filmą ir skaičiusių teoriją) ir duoti užduotį sukurti, pvz., bendrą problemos aprašymą. Vėliau teoriją skaičiusi grupė pažiūrėtų filmą, o žiūrėjusi filmą – perskaitytų teoriją ir diskusijoje aptartų, kaip prieš tai išryškinti skirtumai paveikė jų nuomonę apie iškeltą problemą, ar klasės draugų išsakyta nuomonė turėjo įtakos teorinės medžiagos / filmo suvokimui.

Mokomojo filmo *Komentuojame etiškai* naudojimo pavyzdys

Darbo gairės: įžanginis mokytojo pasakojimas (pamokos temos, uždavinių, užduoties, diskusijos taisyklių paskelbimas).

Klausimai mokomojo filmo peržiūrai:

- *Kaip rašyti tinkamus komentarus?*
- *Kaip elgtis, jei manote, kad komentaras yra netinkamas?*
- *Kada policija „gali pasibelsti į Jūsų namų duris“?*
- *Parašykite komentarą filmo autoriams.*

Mokomuosius filmus galima atsisiųsti iš projekto *Bibliotekos pažangai* interneto svetainės (<http://www.bibliotekospazangai.lt>, lietuvių kalba, žr. 2011-12-05).

Komentuojame etiškai

Kaip rašyti tinkamus komentarus?	
Kaip elgtis, jei manote, kad komentaras yra netinkamas?	
Kada policija „gali pasibelsti į Jūsų namų duris“?	
Parašykite komentarą filmo autoriams.	

Mokomojo filmo *Etiškas komentavimas* adresas internete http://www.bibliotekospazangai.lt/atsargusinternetu/video/komentuojame_etiskai.aspx (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05). Taip pat jį galite rasti Ugdymo plėtotės centro svetainėje prie šių metodinių rekomendacijų – failas *Etiškas komentavimas.mp4*.

„Minčių žemėlapis“

Minčių žemėlapiai yra puiki priemonė paveikiam grupiniam darbui pamokoje. Tai – kūrybinio mąstymo įrankis, padedantis išanalizuoti ir vystyti temą, ugdyti mokinių bendravimo ir komunikavimo gebėjimus. Minčių žemėlapių nauda:

- Laiko taupymas (laikas taupomas ir dėstant naują temą, ir kartojant išmoktą medžiagą).
- Gilesnis ir platesnis temos ar problemos suvokimas.
- Kūrybiškumo išlaisvinimas.
- Pasitenkinimas savo darbu, nes minčių žemėlapiai džiugina akį.

Minčių žemėlapiai – paprasta ir įdomi priemonė, kuri gali padaryti dėstomą dalyką aiškesnį ir patrauklesnį mokiniams.

Pagrindiniai minčių žemėlapių elementai: sąvokos ir ryšiai. Iš jų sudaromas tinklas. Minčių žemėlapis pradedamas braižyti nuo centro. Paveikslo centre užrašoma pagrindinė mintis. Nuo pagrindinės minties brėžiamos šakos į kitas smulkesnes susijusias temas. O šios gali toliau šakotis į smulkesnius punktus. Minčių žemėlapiai kuriami bent trimis skirtingomis spalvomis, nes tai skatina kūrybiškumą.

Kurti minčių žemėlapius galima su įvairia minčių žemėlapiams skirta programine įranga, pvz., laisvai platinama programa *FreeMind* (http://freemind.sourceforge.net/wiki/index.php/Main_Page, anglų kalba, žr. 2011–12–05), arba komercine programa *Smart Ideas* (<http://smarttech.com/us/Support/Browse+Support/Download+Software/Software/SMART+Ideas+software/SMART+Ideas+software/SMART+Ideas+software+for+Windows>, anglų kalba, žr. 2011–12–05).

Pateikiama įvairių pamokų fragmentų, kuriose taikomi minčių žemėlapiai, pavyzdžių.

Pamokos „Kompiuterio svarba kasdieniui žmogaus veiklai“ idėjos (5-6 klasė)

Sąsajos su bendrąja programa

Mokinių pasiekimai	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Informacijos tvarkymas kompiuteriu	
1.8. Paaiškinti kompiuterių svarbą kasdieniui žmogaus veiklai.	1.8.1. Apibūdinti plačias kompiuterių naudojimo įvairiems darbams atlikti galimybes. 1.8.2. Nusakyti kompiuterių svarbą žmonių gyvenime.
Turinio apimtis	
Kompiuteriai kasdiniame gyvenime. Aptariama kelios žmonių veiklos sritys, kuriose plačiai naudojami kompiuteriai, jų svarba kasdieniui mokinių veiklai.	

Mokymosi uždaviniai

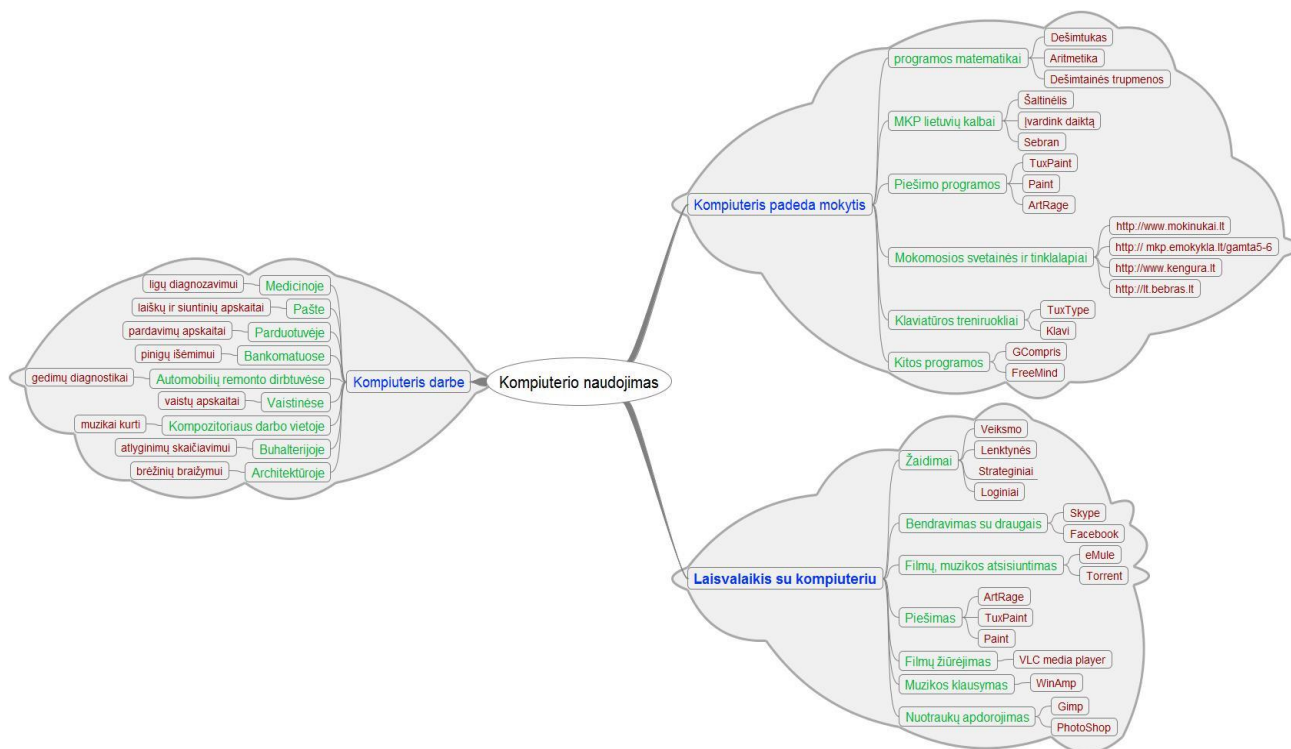
- Kiekvienas mokinys, pasinaudodamas grupės bendrai nubraižytu minčių žemėlapiu „Kompiuterio panaudojimas įvairiose žmogaus veiklose“, gebės savo žodžiais paaiškinti, kokiose žmogaus veiklose naudojamas kompiuteris, pateikdamas mažiausiai tris sritis: „Kompiuteris darbe“, „Kompiuteris mokymesi“, „Kompiuteris laisvalaikio metu“.

- Kiekvienas mokinys pasinaudodamas minčių žemėlapiu gebės savo žodžiais paaiškinti visas tris sritis, pateikdamas iš kiekvienos jų bent po tris pavyzdžius.

Siūloma veikla

Darbą pamokoje siūloma organizuoti mažomis grupėmis, kai mokiniai, pasinaudodami vadovėlio medžiaga, informacija iš interneto ir kitų mokytojo nurodytų šaltinių, papildo mokytojo

pateiktą minčių žemėlapio šabloną ir pristato jį visai klasei. Po to visų grupių minčių žemėlapiai sujungiami į vieną didelį minčių žemėlapi. Pamokos pabaigoje – bendras aptarimas, įsivertinimas.

3 pav. Užpildytas minčių žemėlapis „Kompiuterio panaudojimas įvairiose žmogaus veiklose“

Pamokos „Informacijos tvarkymas kompiuteriu“ idėjos (apibendrinamoji pamoka) (5-6 klasė)

Sąsajos su bendrąją programa

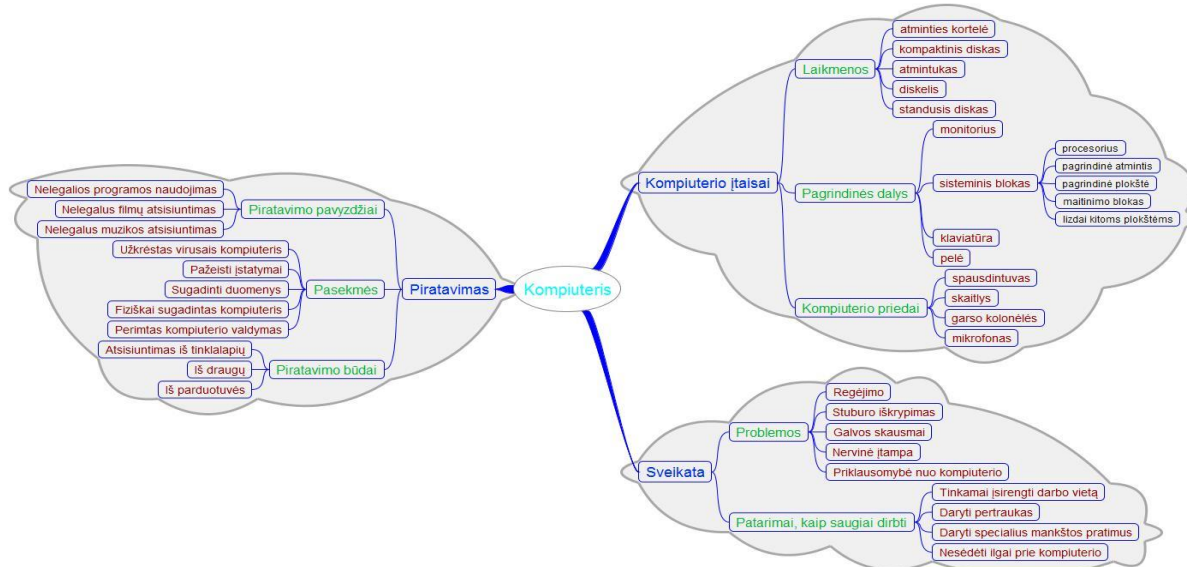
Mokinių pasiekimai	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1.1. Saugiai dirbti kompiuteriu, rūpintis savo sveikata.	1.1.1. Laikytis darbo kompiuteriu taisyklių. 1.1.2. Nusakyti mankštos svarbą sveikatai dirbant kompiuteriu.
1.2. Tinkamai naudotis kompiuteriu ir jo įtaisais atliekant būtiniausius veiksmus.	1.2.5. Atpažinti pagrindinius kompiuterio įtaisus, apibūdinti jų paskirtį.
1.4. Taisyklingai vartoti kompiuterijos ir informacinių technologijų terminus, sąvokas.	1.4.1. Vartoti svarbiausius kompiuterijos ir informacinių technologijų taisyklingus terminus, apibūdinti sąvokas. 1.4.2. Taisyklingai įvardyti kompiuteriu atliekamus veiksmus.
1.7. Teisėtai naudoti kompiuterio programas.	1.7.2. Apibūdinti, kas yra piratavimas.
Turinio apimtis	
<p>Higienos, ergonominės ir techninės saugaus darbo kompiuteriu sąlygos. Mokiniai supažindinami su saugaus darbo kompiuteriu taisyklėmis, tinkamu darbo ir poilsio režimu, nuovargį šalinančių pratimų kompleksu.</p> <p>Pagrindiniai kompiuterio įtaisai, jų paskirtis. Aptariami pagrindiniai kompiuterio įtaisai (procesorius, atmintinė, diskelių ir kompaktinių diskų skaitymo įtaisas, vaizduoklis, klaviatūra, pelė, spausdintuvas, garso kolonėlės (ausinės su mikrofonu), skeneris, laikmenos), įvardijama jų paskirtis, taisyklingi pavadinimai <...>.</p> <p>Programinės įrangos rūšys. Piratavimas. Paaiškinama, kad yra mokamos ir nemokamos kompiuterių programos, pateikiama jų pavyzdžių. Aptariama piratavimo sąvoka, piratavimo padariniai.</p>	

Mokymosi uždaviniai

• Kiekvienas mokinys pasinaudodamas minčių žemėlapiu gebės savo žodžiais paaiškinti kaip tvarkoma informacija (įtaisai, nesąžiningas informacijos naudojimas, sveikata), pateiks iš kiekvienos srities bent po tris pavyzdžius.

Siūloma veikla

Darbą pamokoje siūloma organizuoti mažomis grupėmis, kai mokiniai, pasinaudodami vadovėlio medžiaga, informacija iš interneto ir kitų mokytojo nurodytų šaltinių, papildo mokytojo pateiktą minčių žemėlapio šabloną ir pristato jį visai klasei. Po to visų grupių minčių žemėlapiai sujungiami į vieną didelį minčių žemėlapi. Pamokos pabaigoje – bendras aptarimas, įsivertinimas.

4 pav. Dalinai užpildytas minčių žemėlapis

Pamokos „Kompiuterio virusai ir kompiuterio apsauga nuo jų“ idėjos (7-8 klasė)

Sąsajos su bendrąja programa

Mokinių pasiekimai	
Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Informacijos tvarkymas kompiuteriu	
1.7. Teisėtai naudoti kompiuterio programas, rūpintis duomenų saugumu.	1.7.1. Paaiškinti kompiuterių viruso sąvoką. 1.7.2. Nusakyti antivirusinės programos svarbą. 1.7.3. Naudotis antivirusine programa.
Turinio apimtis	
<p>Kompiuterių virusai. Supažindinama su kompiuterių viruso sąvoka, jų atsiradimo istorija. Apibūdinami virusai, virusai kirminai (tarp jų ir elektroninio pašto kirminai), „Trojos arkliai“, aptariami virusų plitimo būdai ir jų veikimo padariniai.</p> <p>Antivirusinės programos ir kompiuterio apsauga nuo virusų. Aptariamos priemonės, kurios sumažina kompiuterių virusų patekimo į kompiuterį galimybes. Apibūdinama antivirusinių programų paskirtis, veikimas ir galimybės aptikti ir sunaikinti kompiuterių virusus. Mokiniai mokomi naudotis bent viena antivirusine programa: patikrinti failą (aplanką), laikmeną, visą kompiuterį, atnaujinti antivirusinės programos virusų aprašų bazę.</p>	

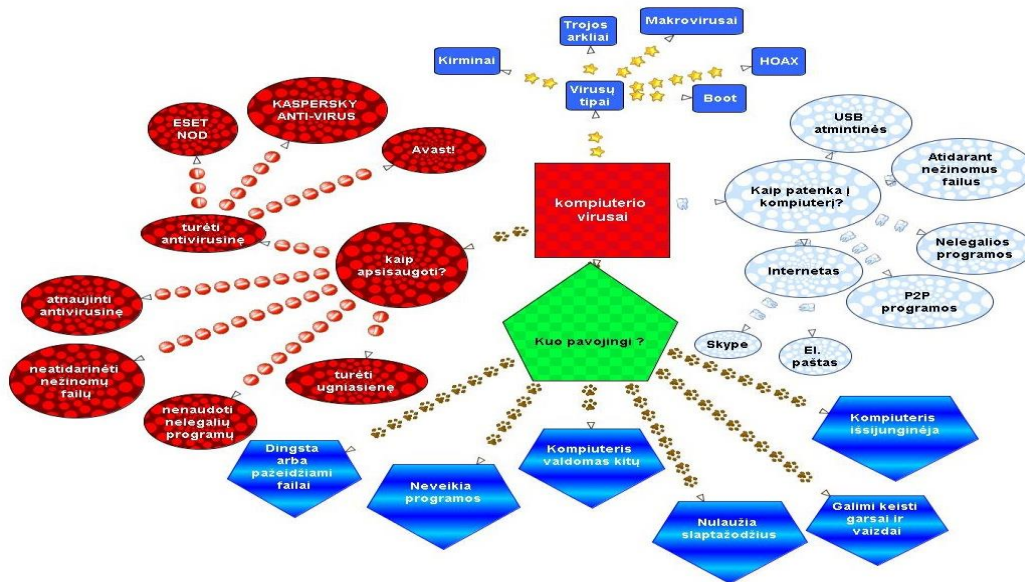
Mokymosi uždaviniai

• Kiekvienas mokinys, pasinaudodamas grupės bendrai sukurtu minčių žemėlapiu „Kompiuterio virusai“, gebės savo žodžiais paaiškinti kompiuterio viruso sąvoką, pateikdamas bent tris pavyzdžius, kaip šios programos gali pakenkti, ir nusakydamas ne mažiau dviejų būdų, kaip galima kompiuterį apsaugoti nuo kompiuterių virusų.

- Gebės pasinaudoti bent viena antivirusine programa, nurodydamas tikrinti pasirinktą laikmeną, aplanką, failą.

Siūloma veikla

Darbą pamokoje siūloma organizuoti mažomis grupėmis, kai mokiniai, pasinaudodami vadovėlio medžiaga, informacija iš interneto ir kitų šaltinių bei praktiškai pasinaudodami (mokytojui paaiškinus ir parodžius) klasės kompiuteriuose esančia antivirusine programa, papildo mokytojo pateiktą minčių žemėlapi (žr. 3 pav.) ir pristato jį visai klasei. Pamokos pabaigoje – bendras aptarimas, įsivertinimas (galima pateikti nedidelį klausimyną apie kompiuterių virusus ir apsaugos nuo jų būdus).

5 pav. Užpildytas minčių žemėlapis

Parengta pagal Anykščių Antano Baranausko vidurinės mokyklos informacinių technologijų mokytojos ekspertės Loretos Daugėlienės metodinę medžiagą, <http://bebriukas.xz.lt>

Užduočių, ugdančių komunikavimo kompetenciją, pavyzdžiai Idėjos pamokoms

Pateikiame informacinių technologijų pamokose naudojamų užduočių, padedančių ugdyti komunikavimo ir kitas kompetencijas, pavyzdžių. Šias užduotis galima naudoti arba remiantis jų idėjomis ir forma sukurti panašių užduočių.

Integruota lietuvių kalbos ir informacinių technologijų pamoka

PAVOJAI, SLYPINTYS INTERNETE

Parengta pagal projekto „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5-8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“ medžiagą.

Visą projekto medžiagą galima rasti adresu: <http://mokomes5-8.pedagogika.lt>

Klasė, dalykas	8c klasė: integruota lietuvių kalbos ir informacinių technologijų pamoka
Pamoką rengė	Dalia Vizbarienė, Nijolė Katauskienė, Rimvydas Žuklija
Pamoką vedė	Dalia Vizbarienė, Nijolė Katauskienė, Rimvydas Žuklija
Kokias kompetencijas numatėte ugdyti?	Komunikavimo: jaunuoliai diskutuoja, įsiklauso į kitų nuomonę ir gerbia kitų požiūrį; supranta ir vertina įvairius tekstus. Socialinę: bendradarbiauja ir bendrauja su kitais.
Kokia pamokos tema?	Pavojai, slypintys internete
Koks mokymosi uždavinys?	Remdamiesi savo patirtimi bei pateiktais straipsniais, mokiniai bendradarbiaujančiose grupėse įvardys ne mažiau kaip penkis pavojus, slypinčius internete, bei sukurs patarimus savo bendraamžiams, kaip jų išvengti.
Mokymosi veikla: turinys ir metodai	<p>Įvadinė dalis: kaip sudominote mokinius, sužinojote apie jų turimą patirtį?</p> <p>Rengdami pamoką rėmėmės 8 klasės mokinių lietuvių kalbos ir informacinių technologijų <i>Atnaujintose programose</i> įvardintais ugdytiniais gebėjimais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • saugiai, tikslingai ir teisėtai naudoti ir taikyti tinkamas IKT technines bei programines priemones; • kritiškai vertinti įvairaus pobūdžio tekstus ir įvairias kultūrinio gyvenimo formas. <p>Aktualizuodami pamokos turinį parinkome temą, kuri aštuntokams būtų įdomi, įtraukianti. Atrinkome aktualius straipsnius apie internetą bei socialinius tinklus, kuriuose jie dažniausiai naršo. Kai mokiniai skirstomi į grupes, demonstruojamos skaidrės, kuriose keičiasi įvairūs interneto tema vaizdai, sklinda skirtingi garsai, tačiau nerodomi jokie komentarai. Taip mokiniai sužadinami, uždegamas jų smalsumas, nuteikiami pamokos temai. Kai mokiniai suskirstyti į grupes, mokytojas užduoda įvadinis klausimus:</p> <p>Kokia šiandien diena? Kuo ji ypatinga? Gal kas nors skaitėte ar girdėjote apie saugų internetą?</p> <p>Klausinėjama naudojantis minkštu kamuoliuku. Kamuoliukas metamas vienam iš mokinių. Kuris mokinys kamuoliuką sugauna, turi atsakyti į klausimą. Taip į diskusiją įtraukiami visi mokiniai, ne tik tie, kurie patys nori kalbėti.</p> <p>Po diskusijos skelbiama pamokos tema ir trumpas įvadas bei pamokos uždavinys:</p>

		Kas antras Europos vaikas nuolat naršo internete. Internetas, socialinių tinklų svetainės įvairių tyrimų duomenimis tapo svarbiausia jaunosios kartos komunikacijos priemonė. Tačiau jaunuoliai retai susimąsto apie internete slypinčius pavojus. Vasario 9 d. – saugaus interneto diena. Tai puiki proga paanalizuoti internete slypinčius pavojus, aptarti būdus, kaip jų išvengti.
Aktyvus mokymasis: kokias suplanavote užduotis mokymosi uždaviniui pasiekti? Kaip paskatinate mokinius aktyviai įsitraukti į mokymąsi?	Užduotys mokiniams: straipsnių skaitymas, pagrindinės minties išskyrimas, temos, problemos formulavimas. Užduočių lapai, kuriuose mokiniai turėjo surašyti pavojus, slypinčius internete, ir pateikti patarimus, kaip jų išvengti. Dideli A3 formato lapai, ant kurių mokiniai turėjo parengti savo atlikto darbo pristatymą (sugalvoti pavadinimą, užrašyti pavojus, patarimus, iliustruoti). Įsivertinimo lapas, kuriame pateikti mokytojų įvardyti pavojai bei patarimai, kaip jų išvengti. Įsivertinimo diagramos šablonas įsivertinti savo gebėjimą laikytis diskusijos taisyklių. Mokiniai buvo skatinami aktyviai įsitraukti į mokymąsi kamuoliuko (kiekvienas buvo priverstas diskutuoti), švilpuko (švilpukas padėjo valdyti laiką, palaikyti tempą, suteikė sportinį azartą lenktyniauti) pagalba. Mokytojai nuolat stebėjo mokymosi procesą, esant reikalui, padėjo koreguoti mokymosi veiklą, patarė, kokias strategijas taikyti, kad uždavinį galėtų įgyvendinti kiekviena grupė laiku.	
Apibendrinimas: kaip padėjote mokiniams įsitraukti į mokymosi įsivertinimą / pamatyti padarytą pažangą?	Mokymosi įsivertinimas Refleksija, diskusija. Mokiniai kamuoliuko pagalba diskutavo, kaip jautėsi atlikdami užduotis, kurios veiklos buvo įdomios, naudingos, kodėl? Ką nauja išmoko, ar įgytas žinias galės pritaikyti praktiškai, kaip? „Voratinklio“ metodas padėjo kiekvienam asmeniškai įsivertinti savo komunikavimo ir bendradarbiavimo gebėjimus šioje pamokoje, apmąstyti padarytą pažangą.	
Kokių mokymosi priemonių reikėjo šiai pamokai (pvz., spalvotas popierius, ...)?	Skrybėlės, į kurią sudėtos šešių spalvų kortelės (geltonos, raudonos, žalios, mėlynos, rudos, oranžinės). Balto A3 formato popieriaus (6 lapai), skirtingų spalvų žymeklių. Minkšto, nedidelio kamuoliuko, švilpuko. Daugialypės terpės projektoriaus skaidrių demonstravimui.	
Kokia mokomoji medžiaga buvo naudojama pamokoje (pvz., skaidrės, dalijamoji medžiaga: tekstai, įsivertinimo pavyzdžiai, ...)?	Skaidrės žadinimui, dalijamoji medžiaga: šeši skirtingi straipsniai saugaus interneto tema, užduočių ir įsivertinimo lapai, diskusijos taisyklės, mokinio įsivertinimo diagramos šablonas, trumpa atmintinė <i>Facebook</i> naudotojams.	

Trumpa atmintinė *Facebook* vartotojams

Jeigu per pastaruosius pora mėnesių nepakeitėte savo profilio nustatymų, jūsų asmeninė informacija ir nuotraukų albumai, jums to nežinant, greičiausiai matomi visiems *Facebook* naudotojams. Informacijos saugumo ekspertai rekomenduoja šiuos nustatymus kuo skubiau pasikeisti.

1. Jeigu naudojate *Facebook* anglų kalba, *Profile* meniu susiraskite skiltį *Privacy Settings*. Paspauskite *Profile Information* ir pasirinkite *Posts by Me*. Į tai įeina viskas, ką jūs skelbiate savo sienoje, taip pat ir nuotraukų albumai, video ir t. t. *Facebook* šiuos nustatymus pakeitė į *Everyone*, tai yra, kad visą tą informaciją gali matyti bet kas. Rekomenduojama nustatymą pasikeisti į *Only Friends*. Tai reiškia, kad jūsų užrašus bei nuotraukas matys tik jūsų draugai.

2. Susiraskite skiltį *Search*. Joje yra užrašas *Allow*. Prie jo greičiausia padėta varnelė. Tai reiškia, kad viskas, kam savo profilyje esate suteikę statusą *Everyone*, bus indeksuojama *Google*. Vadinasi, šią informaciją galės rasti *Google* paieškos sistemos naudotojai, ne tik *Facebook* nariai. Nuimkite minėtą varnelę, nebent esate tikri, kad nepageidautina informacija nepakliūs į *Google*.

3. Naudokitės draugų sąrašais (*angl. Lists*). Iškviatę draugų sąrašą, paspauskite *Create a new list*. Tas pats draugas gali būti įrašytas keliuose sąrašuose. Svarbiausia, kad kiekvienas sąrašas gali turėti skirtingus saugumo lygius.

Pavyzdžiui, jeigu artimiausi draugai galės matyti viską, ką jūs rašote ar skelbiate savo sienoje, atsitiktiniams pažįstamiems ar kolegoms galėsite apriboti priėjimą prie nuotraukų albumų ar savo religinių ar politinių pažiūrų.

Šaltinio nuoroda: <http://www.lrytas.lt/-12654911851263353198-p2-nori-privatumo-i%C5%A1mesk-kompiuter%C4%AF-i%C5%A1kurio-monitoriaus-jus-stebi-didysis-brolis.htm>

Užduotis mokiniams

Įvardijus pavojus, slypinčius internete, sukurti patarimus, kaip jų išvengti

Pavojai, slypintys internete	Patarimai, kaip jų išvengti

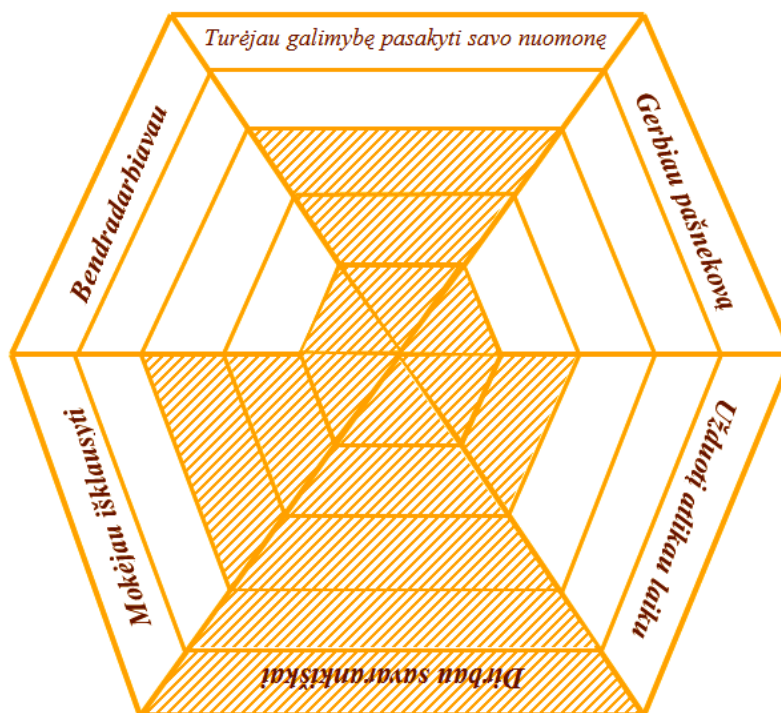
Užduoties atlikties įsivertinimo lapas

Svarbiausia, naršant internete laikytis tų pačių saugumo taisyklių, kaip ir realiame gyvenime!

Pavojai, slypintys internete	Patarimai, kaip jų išvengti	Įsivertinimas
Naršymas internete atima daug laiko, kurį galėtum skirti įvairioms kitoms veikloms.	Niekada nesėsk prie interneto be konkretaus tikslo.	
Internetinė priklausomybė (žaidimai ir virtualus bendravimas) įtraukia ir nepaleidžia kaip narkotikai.	Suprask, kad nuo kompiuterio, kaip ir nuo žalingų įpročių gali išsivystyti priklausomybė!	
Lankydami pokalbių kambariuose, socialiniuose tinkluose, pažinčių svetainėse ar internetiniuose forumuose neretai susiduriame su įžeisti, pažeminti ar pasišaipyti norinčiais žmonėmis.	1. Atsakingai pasirink svetaines, kuriose lankaisi. 2. Jeigu naujasis pažįstamas prašo apie internetinę pažintį neprasitarti tėveliams – iš karto apie tai papasakok artimam žmogui.	
Pateikta informacija nepažįstamiems apie tave ar šeimos narius gali pasinaudoti piktavaliai.	Nepateik savo asmeninės informacijos nepažįstamiems.	
Nuotraukos ar vaizdo įrašai internete	Neduok savo nuotraukų	

Pavojai, slypintys internete	Patarimai, kaip jų išvengti	Įsivertinimas
gali būti naudojami nedoriems tikslams.	nepažįstamajam, net jei jis siūlytų didelę pinigų sumą ir jokių būdu nerodyk savo kambario internetine kamera.	
Virusai, kurie kelia grėsmę kompiuterio saugumui ir gali sukelti rimtų problemų ar pavogti duomenis.	Rūpinkis kompiuterio apsauga. Nemokamų antivirusinių programų galite parsisiųsti iš svetainės www.esaugumas.lt	
El. laiškai su įvairioms nuorodomis ar prikabintais dokumentais, atsiųsti nežinomų adresatų.	Neatidaryk jų, jei nepažįsti laišką siuntusio žmogaus – tai gali būti virusas.	
Internetė bendraudami žmonės neretai kalba nemandagiai, užgaulioja kitus pašnekovus, nepaiso kalbos kultūros, etiketo reikalavimų.	Bendraudamas internete laikykis padorumo, vartok taisyklingą kalbą.	

Mokinio įsivertinimo diagramos pavyzdys

Svarbiausia, naršant internete laikytis tų pačių saugumo taisyklių, kaip ir realiame gyvenime!

Jeji turi klausimų ir nori daugiau sužinoti apie e. saugumą, apsilankyk svetainėje www.draugiskasinternetas.lt

Pastaba

Straipsniai skaitymui ir mokinio įsivertinimo diagramos šablonai pateikiami šių Metodinių rekomendacijų 1 ir 2 prieduose.

Žaidybinių elementų naudojimas pamokoje

Augantis vaikas keičiasi, plečiasi jo gyvenimo patirtis, interesai, todėl keičiasi ir tradicinis elgesys. Žaidimai formuoja mokinio asmenybę, yra svarbūs jo protinių (mąstymo, teksto suvokimo, žinių, žodyno, judesių pobūdžio, eigos įsiminimo), fizinių (lavinamos visos raumenų grupės, judesiai), dorovinių (veiksmų, poelgių), estetinių. Vystant mokinio komunikavimo ir skaitymo gebėjimus, labiausia taikytini žaidimai yra: inscenizacijos, žodžių kortelės, dėlionės, loto, kūrybiniai žaidimai, paslėptos raidės spėjimas ir pan. Mokytojai teigia, kad mokiniai noriai žaidžia šiuos žaidimus, jų metu atsiskleidžia kūrybiškumas, tam tikri charakterio bruožai.

Žaidybinių pamokos elementų dėka mokiniai patiria daugiau emocijų, jie ima labiau pasitikėti savimi, gali atskleisti savo mokėjimus ir įgūdžius, išreikšti save ir, žinoma, jų dėka mokytojai gali patikrinti turimas mokinių žinias. Žaidimai užkerta kelią nuoboduliui ir nuovargiui, skatina bendravimą ir bendradarbiavimą, žaisdami mokiniai mokosi atsakomybės už savo veiksmus, yra skatinami pasitikėti savo jėgomis formuojasi savarankiškas mąstymas.

Žaidybiniai elementai pajvairina pamokų veiklas, sužadina mokinių smalsumą, kūrybinį potencialą, kelia mokymosi motyvaciją, susidomėjimą mokomuoju dalyku, pamoka tampa įdomesnė ir patrauklesnė, lengviau įsisavinama mokomoji medžiaga.

Siūlome kelias idėjas, kaip naudojant žaidybinių elementus plėtojamos kūrybingumo, komunikacinę mokinių kompetenciją.

Užduotis „Anagramos“

Iš pateiktų žodžių junginių raidžių sudarykite kiek galima daugiau naujų žodžių.

Informacinės technologijos (forma, monologas, ...),

Užduotis

Parinkite informacinių technologijų terminus atitinkančius posakius

9 kartus pamatuok, dešimtą – pjauk. (programos sukūrimas, atsarginis informacijos kopijavimas, programų derinimas ...);

Ramybės drumstėjas. (kompiuterio garso signalas, kompiuterio virusas, antivirusinė programa, ...);

Užkliuvo už varčios ir vėl iš pradžios. (ciklas, ciklo panaudojimas programoje, kompiuterio

Vienas esminių komunikavimo kompetencijos gebėjimų yra gebėjimas perskaityti arba išklaudyti ir suprasti bei interpretuoti paprastą tekstą ar uždavinio sąlygą, sprendimą, taisyklę ar algoritmą.

Skaitymo strategijos

Parengta pagal projekto *Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14-19 metų mokiniams, II etapas: gilesnis mokymosi diferencijavimas ir individualizavimas siekiant ugdymo kokybės, reikalingos šiuolaikiniam darbo pasauliui* metodinę medžiagą (http://galimybės.pedagogika.lt/uploads/Lietuviu%20k_%20metodiniu%20rekomendaciju_projekta_s_9-10%20kl.pdf)

Teksto žymėjimas skaitant (pieštuku pasižymimi tam tikri teksto aspektai)
 + ir – pažymimi teigiami ir neigiami analizuojamo reiškinių aspektai; pasižymima tai, kas suprantama ir kas nesuprantama;
 ! – žymėti ką žinojote, kas pasirodė įdomu, sudominusius reiškinių aspektus;
 ? – žymėti kas prieštarauja turimam supratimui, kas neaišku;
 Savo skaitymo ir mąstymo stebėseną (V-suprantu, ? – neaišku), pačių sugalvoti sutartiniai ženklai.

Skaitymo dienoraščiai

1. Dviejų pusių dienoraščio struktūra (skaitant į vieną lentelės skiltį išsirašyti kelias svarbias citatas, o kitoje lentelės skiltyje jas pakomentuoti).
2. IDEAL lentelė (I – raskite tekste keliamą problemą, D – aprašykite problemos esmę, E – nurodykite galimus problemos sprendimo būdus pagal tekstą ir/ar savarankiškai, L – apibendrinkite, reflektuokite).

Grafiniai darbai

1. Laiko horizontalė (nubraižoma linija ir pažymimi laikotarpiai, prie kurių skaitant žymima reikiama informacija).
2. Sąvokų (konceptijų) žemėlapis (sąvokų vizualus aiškinimasis).
3. Sąvokos ir apibrėžimo schema (Kas tai? Kas būdinga? Kokie pavyzdžiai?).
4. Grafinės analogijos atvaizdavimas (pvz., žinomos ir naujos sąvokos panašumai ir skirtumai).
5. Tyrimo lentelė (kryptingai parengti tyrimo aspektai).
6. Lygių žymėjimas (požymių skyrimas).
7. Pasakojimo planas (žvaigždės modelis: kas? kur? kada? Kas atsitinka? Kaip baigiasi? Kodėl?).

SENOVĖS LIETUVIŲ DIEVAI IR DEIVĖS

6 klasė

Projekto *Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5-8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas* medžiaga (Panevėžio „Vyturio“ vidurinės mokyklos komandos namų darbų užduotis. Parengė lietuvių kalbos mokytojos Jolanta Baltienė ir Lina Plėtienė).
Visą projekto medžiagą galima rasti adresu <http://mokomes5-8.pedagogika.lt/>

Pamokos tema

Senovės lietuvių dievai ir deivės (2 pamokos)

Pamokos uždavinys

1 pamoka. Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais kiekvienas užpildys mokytojos duotą lentelę (nurodys penkių senovės lietuvių dievų ir deivių gyvenimo bei veiklos sferą, 3-5 išvaizdos ir būdo bruožus).

2 pamoka. Dirbdami grupėje ir naudodamiesi įvairiais informacijos šaltiniais parengs pristatymą klasei apie vieną dievybę pagal pateiktus kriterijus.

Atitikimas BP

Rasti informaciją nurodyta tema nurodytuose šaltiniuose, tinkamai ją pasirinkti ir pagal nuorodas suklasifikuoti.

Vertinimas ir įsivertinimas

Kreditinis pagal nurodytus kriterijus.

Užduotis

Surinkti informaciją apie nurodytą dievybę (kiekviena grupė apie skirtingą dievybę) iš skirtingų informacijos šaltinių (vienas grupės mokinys dirba prie kompiuterio ir ieško informacijos mokytojos nurodytoje interneto svetainėje <http://mitologija.lt/>) bei užpildyti mokytojos parengtą lentelę „SENOVĖS LIETUVIŲ DIEVAI IR DEIVĖS“.

SENOVĖS LIETUVIŲ DIEVAI IR DEIVĖS

Dievybė	Išvaizda	Būdo bruožai, veikla	Gyvenamoji vieta	Kita įdomi informacija

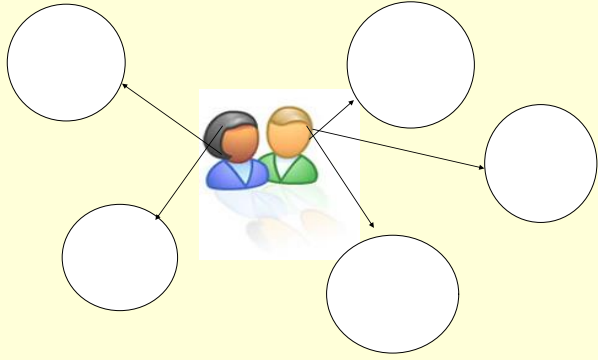
KAIP MUMS SEKĖSI DIRBTI KARTU

	Drausmingi	Darbingi	Skatino vieni kitus	Klausė draugų pasisakymų	Tikrino, ar visi suprato

VERTINAME KITAS GRUPES

GRUPĖ	Plakate parašyti visi nurodyti dalykai – 3 taškai	Plakatas tvarkingas, gražus – 1 taškas	Pristatant vengiama tarties, kirčiavimo klaidų – 1 taškas

Mūsų parašai (sutinku su vertinimu):

<p style="text-align: center;">SENOVĖS LIETUVIŲ DIEVAI IR DEIVĖS</p> <p style="text-align: center;">Panevėžio Vyčio vidurinė mokykla Mokytojos Jolanta Baltienė Lina Plėtienė</p>	<p style="text-align: center;">Kaip mums sekėsi dirbti kartu</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Drausmingi</th> <th>Darbingi</th> <th>Skatino vieni kitus</th> <th>Klausė draugų pasisakymų</th> <th>Tikrino, ar visi suprato</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table>		Drausmingi	Darbingi	Skatino vieni kitus	Klausė draugų pasisakymų	Tikrino, ar visi suprato																																				
	Drausmingi	Darbingi	Skatino vieni kitus	Klausė draugų pasisakymų	Tikrino, ar visi suprato																																						
<p style="text-align: center;">LIETUVIŲ KALBOS PAMOKA 5 KLASEI</p> <p>Pamokos uždavinys</p> <p>1 pamoka</p> <ul style="list-style-type: none"> Naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais kiekvienas užpildys mokytojos duotą lentelę (nurodys penkių senovės lietuvių dievų ir deivių gyvenimo bei veiklos sferą, 3-5 išvaizdos ir būdo bruožus). <p>2 pamoka</p> <ul style="list-style-type: none"> Dirbdami grupėje ir naudodamiesi įvairiais informacijos šaltiniais parengs pristatymą klasei apie vieną dievybę pagal pateiktus kriterijus. 	<p style="text-align: center;">VERTINAME KITAS GRUPES</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>GRUPĖ</th> <th>Plakate parašyti visi nurodyti dalykai – 3 taškai</th> <th>Plakatas tvarkingas, gražus – 1 taškas</th> <th>Pristatant vengiama tarties, kirčiavimo klaidų – 1 taškas</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table>	GRUPĖ	Plakate parašyti visi nurodyti dalykai – 3 taškai	Plakatas tvarkingas, gražus – 1 taškas	Pristatant vengiama tarties, kirčiavimo klaidų – 1 taškas																																						
GRUPĖ	Plakate parašyti visi nurodyti dalykai – 3 taškai	Plakatas tvarkingas, gražus – 1 taškas	Pristatant vengiama tarties, kirčiavimo klaidų – 1 taškas																																								
<p>Užduotis</p> <ul style="list-style-type: none"> Surinkti informaciją apie nurodytą dievybę (kiekviena grupė apie skirtingą dievybę) iš skirtingų informacijos šaltinių (vienas grupės mokinys dirba prie kompiuterio ir ieško informacijos mokytojos nurodytoje interneto svetainėje http://mitologija.lt) bei užpildyti mokytojos parengtą lentelę SENOVĖS LIETUVIŲ DIEVAI IR DEIVĖS. 																																											

Senovės lietuvių dievai ir deivės

Dievybė	Išvaizda	Būdo bruožai, veikla	Gyvenamoji vieta	Kita įdomi informacija

- Ar pavyko jūsų grupei atlikti užduotį?
- Kaip vertinate darbą grupėje?
- Ar lengva taip dirbti? Kodėl?
- Kas patiko, o kas nepatiko dirbant grupėje?
- Kuo kiekvieno nario veikla buvo naudinga?
- Ką kitą kartą darytumėte kitaip?

Kaip informuoti visuomenę apie savo požiūrį?

Pranešimas spaudai. Kaip informuoti visuomenę apie savo požiūrį?

Norėdami, kad visuomenė sužinotų mūsų nuomones ir požiūrius, **kreipiamės į žurnalistus**. Jei tema žurnalistams pasirodo įdomi, jie nori sužinoti daugiau, ieško papildomos informacijos. Geri žurnalistai prieš rašydami straipsnį patikrina visus faktus ir pasikalba su kiek įmanoma daugiau šalių ar informacijos teikėjų.

Apie temas ar įvykius, turinčius naujienų reikšmę, gali būti pranešta **pranešimu spaudai**. Rengiant **pranešimą spaudai** taikomos šios taisyklės:

- turi būti pateikti atsakymai į klausimus: kas, ką padarė, kur, kada, kodėl?
- pranešimas turi būti trumpas, aiškus ir glaustas;
- pavadinimas turi apibendrinti pranešimo turinį, pritraukti skaitytojo dėmesį ir atspindėti, kas pateikiamoje informacijoje svarbiausia;
- po pavadinimo turi eiti įvadas (pavadinimo išplėtimas – pora sakinių pateikiama pati įdomiausia ir svarbiausia informacija);
- po įvado pateikiami konkretūs faktai / temos ir jų platesni paaiškinimai;
- pabaigoje pateikiami šaltiniai.

Svarbu pristatyti informaciją neutraliai ir nenaudoti reklaminės kalbos. Pranešimo spaudai pavadinimas turi pritraukti dėmesį tų, kurie turi gauti informaciją, ir apibendrinti, kad yra svarbiausia. Jei pateikiamos citatos ir vertinimai, visuomet būtina nurodyti šaltinį. Po pavadinimo kitoje eilutėje reikia nurodyti, kad tai yra pranešimas spaudai, o pranešimo spaudai pabaigoje pateikti jį rengusio asmens kontaktinius duomenis.

Norėdami išdėstyti savo požiūrį ar išreikšti nuomonę, galime parašyti laikraščiu komentara ar nuomonę. **Nuomonės straipsnyje** autorius išreiškia savo nuomonę ar tai, kas, jo manymu, yra svarbu / teisinga. Laikraščio nuomonės skilties tikslas yra padėti skaitytojams susidaryti savo nuomonę apie reikšmingiausius įvykius. Geras ir objektyvus laikraštis suteikia vienodai vietos visoms konfliktinės situacijos šalims. Nuomonės ir naujienos laikraštyje turi būti aiškiai atskirtos.

Paprastai nuomonės straipsnį sudaro keturios dalys: įvadas, nuomonė, detalės ir išvados. Įvade reikia trumpai ir įdomiai pristatyti tai, kas paskatino ir motyvavo parašyti nuomonę (pvz., trumpai aprašyti įvykį ir jo istoriją). Tolesnėse dalyse reikia pateikti savo nuomonę ir argumentus. Straipsnio pabaigoje teikiami pasiūlymai ir rekomenduojamos išeitys, kaip būtų galima pakeisti situaciją.

Jei įvykis, apie kurį norima pranešti, yra ypač svarbus, galima organizuoti **spaudos konferenciją**. Prieš tai būtina parengti pranešimą (tokios formos, kaip pranešimas spaudai), kurį galima naudoti ir platinti per renginį ir jam pasibaigus, taip pat pakviesti dalyvius (žurnalistus) ir prižiūrėti pranešėjus (kad jų kalba būtų aiški ir paprasta, kad nebūtų žeminama kita konflikto pusė, žurnalistai ir kt.).

Kaip parašyti naujieną laikraščiu? Konsultacinė medžiaga žurnalistams

Trys pagrindiniai žiniasklaidos žanrai yra *naujienos*, *nuomonės* (kuriuose skaitytojui pateikiama kieno nors nuomonė, požiūris, analizė) ir *apybraižos* (pasakojamieji straipsniai). Pagrindinis šių žanrų skirtumas yra tai, kad naujienos yra objektyvios ir neatspindi rašytojo nuomonės ar požiūrio.

Koks įvykis gali būti laikomas naujiena? Yra labai gerai žinomas apibrėžimas: „Kai šuo įkanda žmogų – tai ne naujiena. Bet jei žmogus įkanda šuniui – tai jau naujiena“.

Spręsdami, ar koks nors įvykis turi naujienos vertę ir turi būti aprašytas laikraštyje, pirmiausia įvertinkite tokias aplinkybes:

- įvykis daro didelį poveikį skaitytojų gyvenimui: dėl šio įvykio žmonių gyvenimai žymiai pasikeis;
- įvykis yra neįprastas ar netikėtas;
- įvykio dalyviai yra garsūs žmonės ar institucijos, pavyzdžiui, su šiuo įvykiu yra susiję mokiniai ar mokytojai;
- dėl įvykio yra kilęs didelis konfliktas, pavyzdžiui, yra daug besiginčijančių šalių;
- įvykis yra geografiškai ar emociškai artimas skaitytojams: jie jaučiasi susiję su įvykiu, tai įvyksta jų gyvenamoje teritorijoje;
- įvykis yra nesenas: geriau apie rytojų nei apie užvakar;
- įvykis yra aktualus: dėl šio konkretaus dalyko neseniai buvo daug diskutuojama.

Jei susiklosto tokia padėtis, kad kyla prieštaravimas tarp etikos ir naujienos vertės, teikite pirmenybę etiškesniam sprendimui! Ypač atidžiai laikykitės etikos taisyklių rašydami apie pažeidžiamas visuomenės grupes (vaikus, neįgaliuosius ir t. t.), apie konfliktą ar naujienas, susijusias su kieno nors privačiu gyvenimu.

Naujienos turi būti:

Tikslios – pateikta informacija turi būti teisinga ir patikrinta prieš spausdinant.

Subalansuotos – problema turi būti išnagrinėta iš visų pusių ir visoms dalyvaujančioms šalims turi būti suteikta galimybė pasisakyti, nepaisant žurnalisto asmeninės nuomonės.

Objektyvios – skaitytojams turi būti pateikta visa svarbi informacija. Pranešėjo (žurnalisto) nuomonė, emocijos ir prielaidos turi būti palikti nuošalyje, neturi būti palaikoma nė viena ginčo šalis.

Naujienose turi būti pateikti atsakymai į šešis klausimus:

- Kas padarė, kas kam buvo padaryta, kas kam atsitiko?
- Kas atsitiko, kas buvo padaryta?
- Kur tai nutiko?
- Kada tai nutiko?
- Kaip, koku būdu tai įvyko?
- Kodėl, dėl kokios priežasties, ko siekiant tai įvyko, koks buvo rezultatas?

Naujienos pavadinimas dažniausiai formuluojamas taip: veiksnys, tarinys, papildinys.

Naujienų struktūra yra griežta.

Naujienų pradžioje visuomet turi būti **pagrindinė pastraipa**, kurioje pateikiama straipsnio esmė, informacija, kuri turi daugiausia visame straipsnyje naujienos vertės. Pagrindinėje pastraipoje pakanka vieno esminio fakto: atsakymo į klausimą, kas atsitiko ir kas dalyvavo (jei reikia, taip pat aprašoma vieta, laikas ar priežastis). Paaškindite, kodėl įvykis yra svarbus. Pagrindinė pastraipa turi būti konkreti, nepridėkite per daug protokolo smulkmenų (pvz., rašykite „vėlai vakare“, o ne „22.37 val.“). Apskritai, pagrindinėje pastraipoje pakanka vieno sakinio arba ne daugiau kaip 20 žodžių.

Po pagrindinės pastraipos pateikiamas platesnis turinio paaškinimas, kuriame išplėtojama, detalizuojama ir išplečiama pagrindinėje pastraipoje pateikta medžiaga. Jei naujienų straipsnyje kalbama apie keletą temų ar įvykių, jos aprašomos viena po kitos (iš pradžių A, tuomet B ir t. t.). Paaškinami pagrindiniai naujienų įvykiai, taip pat pristatomi ne tokie svarbūs skaičiai ir faktai.

Papildoma medžiaga naujienų straipsnyje pateikiama po turinio aprašymo, joje paaškinamas pagrindinio įvykio ar temos pagrindas ir perspektyvos (prieš tai vykę įvykiai, sąlygos, informacija apie naujienų straipsnio veikėjus, panašūs įvykiai, tolesni įvykiai, pasekmės).

Naujienose būtina laikytis gramatikos ir rašybos taisyklių. Netinka naudoti žargoną ir kasdienės kalbos žodžius, neleidžiama naudoti pernelyg daug užsienio kalbos žodžių. Tekstas turi būti nuoseklus, t. y. sakiniai turi būti susiję vienas su kitu. Skaitytojas turi suprasti, kas tekste yra svarbu ir kas – ne taip svarbu.

Jeigu naudojate iš šaltinio gautą informaciją (pvz., apklausėte ką nors, paprašėte pateikti papildomos informacijos, ypač jei informacija yra vertinanti ar komentuojanti), tuomet turite nurodyti informacijos šaltinį ir koks jo santykis su informacija: ar jis buvo liudininkas, ar išgirdo

kažką iš kitų ir t. t. Anoniminiu šaltiniu gali būti naudojama tik tuomet, jei jį atskleidus būtų padaryta žala jo gerovei! Būkite atsargūs skelbdami šmeižikiško pobūdžio požiūrius, kadangi šaltinis ne visada gali sakyti tiesą! Pagrindinėje pastraipoje informacijos šaltinis paprastai nenurodomas, jis minimas antroje arba trečioje pastraipoje.

Pavyzdys:**Naujiena apie Raudonkepuraitę**

Miškininkas buvo stipresnis už vilką

Praėjusią naktį per Ažuolų girią namo ėjęs miškininkas išgelbėjo nuo Piktojo Vilko septynerių metų mergaitę ir jos močiutę bei kirviu užmušė vilką.

Mergaitė, kurios žinomas tik vardas – Raudonkepuraitė, ir jos 75-erių metų močiutė Eliza Žilagalvė yra šoko būsenoje, tačiau jų sveikatai pavojus negresia, pažymėjo Miško ligoninės vyriausiasis gydytojas dr. Linas Lapinis.

Raudonkepuraitę ir jos močiutę išgelbėjęs dvidešimtmetis miškininkas Uosis Medkirtys pasakojo, kad, išgirdęs pagalbos šauksmus, jis įėjo į namą ir pamatė Žilagalvės lovoje gulintį moteriškais drabužiais apsirengusį Piktąjį Vilką, kuris buvo pasiruošęs užpulti Raudonkepuraitę.

„Tai buvo lyg scena iš siaubo filmo, – sakė Uosis Medkirtys. – Aš neturėjau daug laiko galvoti. Čiupau kirvį ir vožiau vilkui per galvą.“

Raudonkepuraitė pasakojo vidurdienį sutikusi Piktąjį Vilką miške, tačiau vilkas nebandė jos pulti. Mergaitė ėjo pas astma sergančią savo močiutę ir nešė jai obuolių pyrago ir limonado.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJOS PAŽANGOS VERTINIMAS

Pirmieji žingsniai	Einama teisinga kryptimi	Jau arti tikslo	Igyjama kompetencija	Dar labiau tobulėjama
Randa informaciją nurodytame šaltinyje.	Randa informaciją nurodytuose šaltiniuose. Padedamas ją atranka ir apibendrina.	Randa informaciją įvairiuose šaltiniuose, ją atranka ir apibendrina.	Kritiškai vertina informacijos šaltinius, atranka reikalingą informaciją ir ją apibendrina.	Tikslingai pasirenka informacijos šaltinius, kritiškai vertina ir apibendrina informaciją.
Padedamas perteikia informaciją nurodytomis priemonėmis ir būdais.	Perteikia informaciją nurodytomis priemonėmis ir būdais.	Perteikia informaciją pasirinktomis priemonėmis ir būdais.	Tikslingai ir atsakingai naudoja priemones ir būdus informacijai perteikti.	Kūrybiškai pasirenka ir taiko informacijos perteikimo būdus.

Prieš pradėdant vertinimą / įsivertinimą reikėtų šiuos kriterijus aptarti su mokiniais, paaiškinti juos arba remiantis esamais sukurti ir aptarti savo kriterijus.

Kriterijų sąrašo sudarymas

- Parenkite gero darbo pavyzdį ir aiškų atlikimo modelį ir pakabinkite gerai matomoje vietoje.
- Su mokiniais analizuokite ir aptarkite pavyzdžio požymius. Kodėl, jų nuomone, tai geras darbas.
- Surašykite vardinamus požymius vartodami mokinių žodžius.
- Per visus mokslo metus nuolat pateikite gerai atliktų darbų pavydžių ir papildykite kriterijų sąrašą.

Komunikavimo kompetencijos vertinimo diagramoje pažymimas mokinio kiekvieno gebėjimo pasiektas kriterijus (nuspalvinama gebėjimo sritis). Taip labai vaizdžiai yra matomas mokinio kiekvienas gebėjimo pasiektas lygis, nesunkiai nustatoma kuriam gebėjimui ugdyti reikėtų skirti daugiau dėmesio.

„Šviesoforo“ metodas

„Šviesoforo“ metodas padeda užtikrinti labai greitą grįžtamąjį ryšį, leidžia organizuoti darbą grupėmis, poromis („žalieji“ arba „geltonieji“), individualizuoti, skirti daugiau laiko darbui su žemesnių pasiekimų mokiniais, numatyti tolesnį mokymosi etapą.

Mokinys prie spalvos, atitinkančios kaip jam sekėsi pamokoje, įveda komentarą.

Kaip man šiandien sekėsi?

Raudona - Reikia mokytojo konsultacijos. Daug klaidų ar neaiškumų.

Geltona - Beveik viską supratau, tačiau reikalinga nedidelė pagalba.

Žalia - Viską puikiai supratau, užduotis atlikau be klaidų. Galiu padėti kitiems.

Mokytojas gavęs įsivertinimo rezultatus sugrupuoja mokinius grupėmis taip, kad pasirinkę geltoną spalvą gautų „mentorių“ (žalia spalva), o mokytojas tada dirba ir konsultuoja tuos, kam sekėsi prasčiausiai – raudona spalva.

Šypsenėlių (veidukų) metodas

Savęs ir kitų grupės narių vertinimo pavyzdys

Vertinimo kriterijai	Darbas grupėje ir pristatymas		
	Patenkinamai 	Gerai 	Labai gerai
Savęs įvertinimas	<i>Argumentai...</i>	<i>Argumentai...</i>	<i>Argumentai...</i>
Kitų grupės narių vertinimas	<i>Argumentai...</i>	<i>Argumentai...</i>	<i>Argumentai...</i>

– dirbau labai gerai ir išmokau.

– dirbau, bet ne viskas pavyko.

– nesusikaupiau, nepavyko, reikia pagalbos.

Informacijos ir papildomos medžiagos šaltiniai

Informacinių technologijų pagrindinei mokyklai vadovėliai

1. Balvočienė T., Kriščiūnienė N. Informacinės technologijos. Projektų knyga. Vadovėlis. V–VI kl. Kaunas: Šviesa, 2007.
2. Balvočienė T., Kriščiūnienė N. Informacinės technologijos. Projektų knyga. Vadovėlis. VII–VIII kl. Kaunas: Šviesa, 2008.
3. Balvočienė T., Kriščiūnienė N. Projektų mozaika. Informacinės technologijos. 1-oji kn. V–VI kl. (serija „Šok“). Kaunas: Šviesa, 2008.
4. Balvočienė T., Kriščiūnienė N. Projektų mozaika. Informacinės technologijos. 2-oji kn. V–VI kl. (serija „Šok“). Kaunas: Šviesa, 2008.
5. Brazdeikis V., Verseckas A., Zabaraukas R. 2006. Informacinių technologijų pradmenys. V–VI kl. Kaunas: Šviesa.
6. Brazdeikis V., Verseckas A. Informacinės technologijos. VII–VIII kl. Kaunas: Šviesa, 2007.
7. Brazdeikis V., Verseckas A. Informacinės technologijos. IX–X kl. Kaunas: Šviesa, 2008.
8. Dagienė V. Informacinės technologijos. 1 d. IX–X kl. Vilnius: TEV, 2003.
9. Dagienė V. Informacinės technologijos. 2 d. IX–X kl. Vilnius: TEV, 2003.
10. Dagienė V. Tavo bičiulis kompiuteris. Informacinės technologijos. 1 d. V–VI kl. Vilnius: TEV, 2006.
11. Dagienė V. Tavo bičiulis kompiuteris. Informacinės technologijos. 2 d. V–VI kl. Vilnius: TEV, 2006.
12. Dagienė V., Zajančauskienė L. Tavo bičiulis kompiuteris. Informacinės technologijos. 1 d. VII–VIII kl. Vilnius: TEV, 2008.
13. Dagienė V., Zajančauskienė L. Tavo bičiulis kompiuteris. Informacinės technologijos. 2 d. VII–VIII kl. Vilnius: TEV, 2008.
14. Nekiūnienė V., Mockevičienė D., Jakubonienė I., Alaburdienė R., Dulevičienė G. Kompiuterių karuselė. Informacinės technologijos. 1-oji kn. V–VI kl. Vilnius: VAGA, 2007.
15. Nekiūnienė V., Mockevičienė D., Jakubonienė I., Alaburdienė R., Dulevičienė G. Kompiuterių karuselė. Informacinės technologijos. 2-oji kn. V–VI kl. Vilnius: VAGA, 2007.
16. Žandaris A., Lozdienė A., Mackevič I., Aušraitė J. Kodėlčius. Informacinės technologijos. 1 d. V–VI kl. Vilnius: Žara, 2006.
17. Žandaris A., Lozdienė A., Mackevič I., Aušraitė J. Kodėlčius. Informacinės technologijos. 2 d. V–VI kl. Vilnius: Žara, 2006.
18. Žandaris A., Lozdienė A., Mackevič I., Aušraitė J. Kodėlčius. Informacinės technologijos. VII–VIII kl. Vilnius: Žara, 2007.

Informacijos šaltiniai

1. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosios programos (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-384)).
2. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų 8 priedas (informacinės technologijos), 2008.
3. Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų 11 priedas (bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymas), 2008.
4. IKT taikymo dalykų mokymui (si) metodinės rekomendacijos. Gerosios patirties pavyzdžiai septintųjų ir aštuntųjų klasių matematikos, biologijos, chemijos, geografijos pamokose. I dalis. ŠMM, 2007.
5. IKT taikymo dalykų mokymui (si) metodinės rekomendacijos. Gerosios patirties pavyzdžiai septintųjų ir aštuntųjų klasių fizikos, technologijų pamokose. II dalis. ŠMM, 2008.
6. Aktyvaus mokymosi metodai: Mokytojo knyga. Vilnius: Garnelis, 1998.
7. Arends R. I. Mokomės mokyti. Vilnius: Margi raštai, 1998.
8. Badegruber B. Atviras mokymasis. Kaunas, 2000.
9. Balvočienė T. Projektų metodo taikymas per informatikos pamokas / Informatika. Nr. 2 (38). Vilnius: Matematikos ir informatikos institutas, 2001.
10. Balvočienė T., Dagienė V., Klupšaitė A. Aš mokausi Logo: Projektų knyga mokiniams. Vilnius: Polium, 1997.
11. Balvočienė T., Jasudienė R. Kompiuteris kuria poeziją / Kuriame savo mokyklą. Šiaurės ir Baltijos šalių projektas. Vilnius: Kronta, 1999.
12. Dagienė V. Logo pradžiamokslis. Vilnius: Žara, 2001.

13. Easley Sh., Mitchell K. Vertinimo aplankas. Kur, kada, kodėl ir kaip jį naudoti. Vilnius: Tyto alba, 2007.
14. Jovaiša L. Pedagogikos terminai. Kaunas: Šviesa, 1993.
15. Kaip keisti mokymo praktiką: ugdymo turinio diferencijavimas atsižvelgiant į moksleivių įvairovę. Vilnius: Žara, 2006.
16. Mačėnaitė M., Paulikienė D., Skersytė I., Šinkūnienė D. Vaikų privatumo apsauga internete. Vilnius, 2011.
17. Marzano R. J. Naujoji ugdymo tikslų taksonomija. Vilnius: Žara, 2005.
18. Papertas S. Minčių audros: Vaikai, kompiuteriai ir veiksmingos idėjos. Vilnius: Žara, 1995.
19. Petty G. Šiuolaikinis mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto Alba, 2007.
20. Petty G. Įrodymais pagrįstas mokymas. Praktinis vadovas. Vilnius: Tyto Alba, 2008.
21. Pollard A. Refleksyvusis mokymas: veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika. Vilnius: Garnelis, 2006.
22. Sahlberg P. Grupinis tyrimas / Sėkmingo mokymosi link (sudarė Motiejūnienė E., Pranckėnienė E., Vildžiūnienė M.), Vilnius, ŠMM, 2004.
23. Sahlberg P. Mokymosi bendradarbiaujant principai. / Sėkmingo mokymosi link (sudarė Motiejūnienė E., Pranckėnienė E., Vildžiūnienė M.), Vilnius, ŠMM, 2005.
24. Sėkmingo mokymosi link./ Sudarytojos Motiejūnienė E., Pranckėnienė E., Vildžiūnienė M. Vilnius: Leidykla „Sapnų sala“, 2004.
25. Teresevičienė M., Gedvilienė G. Mokymasis bendradarbiaujant. Vilnius: Garnelis, 1999.
26. Teresevičienė M., Gedvilienė G. Mokymasis grupėse ir asmenybės kaita. Kaunas: Vytauto didžiojo universitetas, 2003.
27. Vertinimas ugdymo procese. Vilnius: ŠMM, 2006.
28. Weeden P., Winter J., Broadfoot P. Vertinimas. Ką tai reiškia mokykloms? Vilnius: Garnelis, 2005.
29. Projekto „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“ sukaupta ir parengta medžiaga [interaktyvus], (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05). <<http://mokomes5-8.pedagogika.lt/>>.

Interneto svetainės

1. e-Mokyklos interneto svetainė <http://www.emokykla.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
2. Interneto svetainė „Lietuvių kalba informacinėse technologijose“ <http://www.likit.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
3. Įvairių mokomųjų dalykų KMP interneto svetainė <http://mkp.emokykla.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
4. Lietuvos Respublikos seimo interneto svetainė <http://www.lrs.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
5. LOGO interneto svetainė <http://www.logo.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
6. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros interneto svetainė <http://www.nmva.smm.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
7. Pedagoogo ir konsultanto Geoff Petty interneto svetainė <http://www.geoffpetty.com> (anglų kalba, žr. 2011-12-05);
8. Prof. Andy Hargreaves (švietimo kaita ir lyderystė autoriaus) interneto svetainė <http://www.andyhargreaves.com> (anglų kalba, žr. 2011-12-05);
9. Projekto *Bibliotekos pažangai* interneto svetainė <http://www.bibliotekospazangai.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
10. Statistikos departamento interneto svetainė <http://www.stat.gov.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
11. Švietimo aprūpinimo centro interneto svetainė <http://www.sac.smm.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
12. Švietimo ir mokslo ministerijos interneto svetainė <http://www.smm.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
13. Tarptautinio švietimo konsultanto dr. Dean Fink interneto svetainė <http://www.michaelfullan.ca> (anglų kalba, žr. 2011-12-05).
14. Valstybinės Lietuvių kalbos komisijos interneto svetainė <http://www.vlkk.lt> (lietuvių kalba, žr. 2011-12-05);
15. Wikipedija – elektroninė enciklopedija <http://lt.wikipedia.org> (anglų kalba, žr. 2011-12-05).

Metodinės medžiagos priedai

1 priedas

1 tekstas. Kaip apsaugoti vaikus nuo internete slypinčių pavojų?

Kas antras Europos vaikas reguliariai naršo internete, tampančiame svarbiausia jaunosios kartos komunikacijos priemone. Vis dėlto internete lengvai pasiekama ir pornografinio ar prievartinio pobūdžio informacija. Kaip apsaugoti vaikus nuo tamsiosios interneto pusės, nesiimant cenzūros ir nepažeidžiant išraiškos laisvės? Europos Parlamentas siūlo papildyti jau galiojančias taisykles.

Technologijoms imlūs vaikai kibernetinėje erdvėje dažnai gaudosi geriau už savo tėvus. Vaikai internete jau praleidžia daugiau laiko, nei prie televizoriaus ekrano. Vis dėlto nusikaltėliai vis dažniau ieško aukų internetu. Pedofilas pokalbių kambaryje ar interneto žaidime gali lengvai apsimesti kažkuo kitu.

Nors patikimos statistikos nėra, Airijoje, Danijoje, Islandijoje, Norvegijoje ir Švedijoje vykdyta apklausa rodo, kad 24 proc. internete besilankančių vaikų buvo sulaukę nepageidaujamo seksualinio dėmesio. 34 proc. vaikų sulaukė pasiūlymų susitikti, o 22 proc. tą ir padarė. Leisti vaikui be priežiūros naršyti internete šiandien kone prilygsta leidimui naktį vaikščioti vienam tamsiomis miesto gatvėmis.

Kokių priemonių imtis?

Interneto tiekėjų savireguliacija ir elgesio kodeksai nesugebėjo užtikrinti pakankamo saugumo lygio. 1998 m. ES pasiūlė rekomendacijas dėl mažamečių apsaugos, šiuo metu vykdoma 2005-2008 m. programa „Saugesnis internetas“. Dėl nepalaujamo technologijų vystymosi prireikė naujų rekomendacijų – šiuo metu dėl jų diskutuojama ES institucijose.

EP Kultūros komitete patvirtintame Prancūzijos liberalės *Marielle de Sarnez* pranešime pabrėžiamos trys svarbiausios sritys. Priemonių turi imtis interneto pramonė (automatiniai filtrai, blokavimo sistemos, privalomas registravimasis), tėvai ir mokytojai (vaikų informavimas apie interneto pavojus) bei valdžios institucijos (informacinės kampanijos bei kontrolė).

„Karštosios linijos“ ir saugūs interneto domenai

Europos Parlamentas ragina Komisiją surengti Europos informavimo kampaniją, kurios metu visuomenė būtų įspėjama apie interneto keliamus pavojus. Daugelyje valstybių jau organizuojamos kampanijos ir veikia „karštosios linijos“, kuriomis paskambinus galima pranešti apie nelegalią ar įtartina veiklą internete. 2005 m. gauta apie 65 tūkstančių tokių skundų.

Kadangi kai kuriose ES šalyse tokių linijų iki šiol nėra, europarlamentarai siūlo sukurti bendrą europinį telefono numerį. Kitas pasiūlymas – saugios nuolat tikrinamos svetainės su vienu domeno vardu, tokiu kaip pavyzdžiui „.kid“. Tačiau, pasak parlamentarų, „prevencija ir didesnė tėvų kontrolė visada bus geriausias būdas apsaugoti vaikus nuo interneto keliamų pavojų“.

Šaltinio nuoroda

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20061129STO00721+0+DOC+XML+V0//LT>

2 tekstas. Neišsipildę norai gena į virtualią erdvę

Rugilė Gaidukaitė, Danutė Jonušienė („Gyvenimo būdas“)
(Straipsnio ištrauka)

Internete nuoširdumo mažiau

Ką socialiniame tinklalapyje veikia žinomi žmonės? Mezga naujas pažintis ar bendrauja tik su tais, kuriuos pažįsta?

Skaiva Jasevičiūtė, laidų vedėja:

„Socialiniame tinklalapyje užsiregistravau tik dėl to, kad tai dabar madinga. Kolegos ir bičiuliai vis ragino tai padaryti, žadėjo, kad rasiu ne vieną įdomybę. Įkalbėjo. Iš pradžių nesupratau, ką čia veikti, vėliau įpratau ir net radau naudos.

Čia seku renginių skelbimus, su draugais žaidžiu pokerį, tinklalapis primena man jų gimtadienius. Socialiniame tinklalapyje bendrauju kitaip: tai vieta, kur esi matomas ne dviem artimiems žmonėms, o keliems šimtams pažįstamų.

Nuoširdumo internete nebūna labai daug. Tiesa, pokštauju taip pat kaip ir realybėje, kartais net kandžiau. Draugauju čia tik su tais, kuriuos pažįstu. Romantiškų santykių internete neįsivaizduoju – man šie dalykai turi vykti tik realybėje. Tiesa, malonu, kai kas nors pakomentuoja smagią mintį ar juoką – tai dalijimasis dėmesiu užsiėmusiame ir technologijų prigrūstame pasaulyje. Internetas niekada neatstos tikro ir šilto bendravimo, bet kartais nėra iš ko rinktis.“

Gabrielė Martirosianaitė, „Mis Lietuva 2008“:

Facebook socialiniu tinklalapiu pradėjau naudotis prieš trejus metus, kai gyvenau Japonijoje. Ten visi tai darė jau seniai, tik Lietuvoje jis buvo nepopuliarus.

Draugai, kuriuos ten susiradau, mane užregistravo, kad susisiektų, kai būsiu išvykusi į Lietuvą.

Tame tinklalapyje yra užsiregistravusios ir visos konkurso „Mis pasaulis“ dalyvės, džiaugiuosi, kad galiu su jomis susisiekti.

Bendrauju tik su pažįstamais, naujų pažinčių neieškau. Pastebėjau, kad kai kurie žmonės virtualioje erdvėje tampa drąsesni.

Aš internete nebūnu visiškai atvira – man juokinga, kai žmogus skelbia kiekvieną savo žingsnį.“

Kita nuomonė

Facebook ir kitų socialinių tinklalapių vartotojų elgesį tyrinėja vis daugiau mokslininkų. Ne visi jie skelbia internautams nepalankias išvadas.

Sociologai, tyrinėję *Facebook* vartotojų veiksmus, linkę daryti išvadą, kad šis socialinis tinklalapis dažniau naudojamas išsaugoti ir stiprinti jau egzistuojančius ryšius nei ieškoti naujų. Taip pat žmonės mieliau ieško tinklalapio vartotojų, su kuriais juos kada nors siejo bendra veikla, darbas, mokslai, o ne kviečia draugauti tuos, su kuriais nėra bendravę gyvai.

Socialinių tinklalapių mėgėjus galima suskirstyti į kelias rūšis: pasyvūs stebėtojai, aktyvūs nariai, noriai besidalinantys savo gyvenimo faktais ir stiprinantys ryšius internetinėje erdvėje, bei žmonės, kurie labiau mėgsta dalintis nuorodomis nei pasakoti apie save.

Kai kurie sociologai mano, kad veiksmai socialiniuose tinklalapiuose išplėšia žmones iš realybės ir perkelia į virtualią erdvę, kur susikuriamas kitas gyvenimas. Veiksmai, ryšiai, bendruomeniškumas internete kuriamas tokiais pat principais kaip ir kasdieniame gyvenime, bet kitomis technologijomis.

Interneto tinklalapiuose, kaip ir realiame gyvenime, buriamasi į „kavos gėrimo pertraukėlės grupes“, lygiai taip pat skiriamasi, taikomasi, apkalbama, gaunami darbo pasiūlymai, pasakojami svarbūs gyvenimo įvykiai.

Be to, teigiama, kad aktyvūs *Facebook* nariai socialiai aktyvesni ir už interneto ribų.

Faktai ir skaičiai

* Jeigu *Facebook* svetainė būtų valstybė, pagal populiaciją pasaulyje ji užimtų ketvirtąją vietą – šis socialinis tinklalapis turi apie 350 milijonų narių. Pusė jų tinklalapyje apsilanko kasdien.

* Tipiškas *Facebook* vartotojas šioje virtualioje bendruomenėje praleidžia bent 50 minučių kasdien, turi apie 130 draugų.

*20 proc. žmonių įvykius *Facebook* erdvėje mini kaip priežastį, dėl kurios siekia skyrybų. Dažniausiai pasitaikanti – sutuoktinių dalyvavimas nederamuose pokalbiuose apie seksą su žmonėmis, su kuriais nereikėtų to daryti.

**Facebook* puslapį turi ir Dievas.

*Šiame socialiniame tinklalapyje populiariausias – jau mirusio atlikėjo *Michaelo Jacksono* puslapis, sąrašo pradžioje atsidūrė ir aktorius *Vinas Dieselis*, JAV prezidentas *Barackas Obama*, „*CocaCola*“, „*Nutella*“, pica, daktaras *Hausas*, *Cristiano Ronaldo*, *Rihanna*, „*Simpsonai*“, „*Šeimos bičas*“.

Šaltinio nuoroda

<http://www.lrytas.lt/-12507537421250474930-socialinio-tinklo-facebook-vartotojai-v%C4%97l-internetini%C5%B3-suk%C4%8Di%C5%B3-taikiklyje.htm>

3 tekstas. Neišsipildę norai gena į virtualią erdvę

Rugilė Gaidukaitė, Danutė Jonušienė („Gyvenimo būdas“)
(Straipsnio ištrauka)

Kodėl kai kurie žmonės nukenčia nuo interneto?

Užsiregistravę įvairiuose socialiniuose tinklalapiuose žmonės gali bendrauti neiškėlę kojos iš namų. Virtualioje erdvėje patogų pasislėpti nuo šeimos rūpesčių ar konfliktų. Žmogus gali įnikti į tinklalapį taip pat lengvai, kaip ir į televizorių. Ilgainiui prastėja gyvo bendravimo įgūdžiai, kompiuteris tarsi pasiglemžia žmogų. Tai gali tapti priklausomybe, bėgimu nuo nemalonių santykių. Būna ir taip, kad po darbo grįžęs namo žmogus iškart pasineria į internetinį bendravimą ir nekreipia dėmesio, kas vyksta jo artimoje aplinkoje.

Vieniems bendrauti su keliais šimtais draugų yra lengva, o kitiems – sunku. Kodėl?

Bendravimas virtualioje erdvėje yra paviršutiniškas, nors kartais laukia ir smagūs netikėtumai. Pavyzdžiui, galima sutikti savo vaikystės draugą ar bendraklasį, pasikeisti telefonais, adresais. Žmonės skiriasi vieni nuo kitų. Vieni gerai jaučiasi išlaikydami tam tikrą atstumą su savo draugais ir turėdami galimybę bet kada nutraukti šiuos santykius. Jie gali užmegzti daug pažinčių, bet jos labai paviršutiniškos ir niekuo neįpareigojančios. Yra ir tokių asmenų, kuriems būtinas labai intensyvus ir artimas ryšys su kitais.

Iš tikrųjų žmogaus galimybės ribotos – gerų ir ištikimų draugų nebūna daug, nes nėra tiek jėgų, laiko ir galimybių puoselėti tokią draugystę. Geriausi draugai būna keli, o kiti – geri pažįstami.

Kokiems asmenims labiausiai reikia specialisto pagalbos?

Dažniausi skundai – nerimas, nuovargis, apatija. Yra klientų, kurie jaučiasi sukręsti ir sielojasi dėl to, kad jiems nepavyksta susirasti internete partnerio. Arba užmezgę lengvabūdiškus santykius išsigąsta, kai juos užklumpa stiprios emocijos, įvairūs keblumai, apsunkinantys gyvenimą.

Ieškodami romantiškų ar seksualinių santykių jie vis labiau naršo pažinčių svetaines. Toks būdas susipažinti nėra blogas. Tačiau skausmas ir nusivylimas dėl nepasisekusių ryšių dažnai sustiprina poreikį ieškoti naujų pažinčių. Kai toks elgesys tampa neapgalvotas, chaotiškas, būna susijęs su nepamatuotais lūkesčiais – tai dar vienas priklausomybės požymis. Labiausiai tai pažeidžia žmones, pasiduodančius kitų įtakai, tuos, kuriems sunku apginti savo interesus. Pavyzdžiui, tokie žmonės linkę įsimylėti bet ką. Jie gali intymiai bendrauti su tais, kuriais dar nepasitiki. Tokie asmenys nesugeba sustabdyti tų, kurie pažeidinėja jų ribas, duoda tikėdamiesi, kad kažką gaus už tai mainais.

Šaltinio nuoroda

<http://www.lrytas.lt/-12507537421250474930-socialinio-tinklo-facebook-vartotojai-v%C4%97l-internetini%C5%B3-suk%C4%8Di%C5%B3-taikiklyje.htm>

4 tekstas. Socialinio tinklo *Facebook* vartotojai – vėl internetinių sukčių taikiklyje lrytas.lt

Socialiniame tinkle *Facebook* aptikta nauja pavojinga programa, vagianti naudotojų prisijungimo duomenis. Pikantišku vardu „*sex sex sex and more sex!*“ pavadinta programa nukreipia į *Facebook* kopiją *Fucabook.com*, kurioje prašoma naujai įvesti prisijungimo vardą bei slaptažodį. Paklususių vartotojų duomenis pasisavina piktavaliai.

Socialiniame tinkle *Facebook* aptikta nauja pavojinga programa. V. Balkūno nuotrauka

„Apsisaugoti nuo tokio tipo pavojų norintys naudotojai turėtų būti, kiek įmanoma, atidesni. Tai gali kurį laiką varginti, bet vertėtų įprasti prieš įvedant asmeninius duomenis ar slaptažodžius pasitikrinti, ar naršyklės adreso laukelyje yra tikrai norima svetainė, o ne jos kopija. Atsargumas praverčia ir prieš spustelint neaiškias nuorodas – pamatyti, kur jos veda, daugelyje naršyklių galima tiesiog užvedus pelės žymeklį. Apatiniame kairiajame programos kampe parodoma, kur nuoroda nuves“, – pataria Jolanta Leškytė, ESET saugumo sprendimams šalyje atstovaujanti bendrovės „NOD Baltic“ pardavimų vadovė.

„Socialinių tinklų svetainės yra vienas iš populiariausių internetinių sukčių taikinių, mat čia susiburia gausios bendruomenės, kurias galima skirstyti pagal pomėgius ar kitus kriterijus“, – pasakoja J. Leškytė.

Pasak J. Leškytės, *Facebook* vartotojams verta peržiūrėti ir profilio saugumo parametrus, ištrinti nenaudojamas socialinio tinklo programas. Augant į *Facebook* besitaikančių grėsmių kiekiui, atsarga gėdos nedaro.

Vis nerimstantys internetiniai kenkėjai šio mėnesio pradžioje kelioms valandoms paralyžiavo socialinio tinklo *Twitter* darbą. Kiek anksčiau šame trumpųjų žinučių tinkle taip pat plito skelbimai, siūlantys įsidiesti netikras antivirusines programas ar kitų programų atnaujinimus. Socialiniame tinkle *Facebook* buvo siunčiamos nuorodos, vedančios į suklastotas svetaines, kurios plito per draugų žinutes jiems to nežinant. Dėl įvairių kenkėjiškų veiksmų ne visada buvo galima prisijungti prie pačios svetainės.

Šaltinio nuoroda

<http://www.lrytas.lt/-12507537421250474930-socialinio-tinklo-facebook-vartotojai-v%C4%97l-internetini%C5%B3-suk%C4%8Di%C5%B3-taikiklyje.htm>

5 tekstas. Nori privatumo? Išmesk kompiuterį, iš kurio monitoriaus jus stebi „Didysis brolis“

Monika Bončkutė, specialiai lrytas.lt, Čikaga
(Straipsnio ištrauka)

Sveiki, jus ką tik nusipirko Google

Iš esmės tai, ką daro *Facebook*, nėra jokia naujiena. Kiekviena kompanija, siūlanti kokias nors paslaugas nemokamai internete, sutartyje, kurią prieš uždėdamas varnelę „sutinku“, perskaito retas internautas, paprastai turi įtraukusi frazę apie duomenų panaudojimą.

Išvertus tą frazę iš teisinės į kasdienę kalbą sutartyse paprastai sakoma, kad su jūsų duomenimis kompanija gali daryti ką panorėjusi. Reikšdami savo nuomones ar skelbdami nuotraukas jūs visas teises į šią medžiagą perleidžiate paslaugos tiekėjui.

Tiek *Google* tiek, *Facebook* pasilieka teisę saugoti naudotojų jiems suteiktą informaciją tol, kol jiems atrodys, kad to reikia; įskaitant ir tuos atvejus, kai naudotojas pašalina savo sąskaitą iš sistemos. *Facebook* netgi vartoja atitinkamą terminologiją – sąskaitą galima „deaktyvuoti“ (angl. *Deactivate account*), tačiau ne „ištrinti“ ar „pašalinti“.

Bent jau šiuo atveju *Facebook* sako tiesą – pasirinkus šią galimybę, jūsų sąskaita tampa neaktyvi ir nematoma jūsų draugams, tačiau ji lieka tokia, kokia buvusi, kompanijos serveriuose.

Jei po pusmečio ar net metų pakeisite savo nuomonę ir norėsite sugrįžti į *Facebook* glėbį, prisijungę su senuoju vartotojo vardu ir slaptažodžiu ir vėl pamatysite savo kadaise paskelbtas mintis bei buvusius draugus kaip ant delno. Sveiki sugrįžę į nesunaikinamą virtualųjį pasaulį!

Šaltinio nuoroda

<http://www.lrytas.lt/-12654911851263353198-p2-nori-privatumo-i%C5%A1mesk-kompiuter%C4%AF-i%C5%A1kurio-monitoriaus-jus-stebi-didysis-brolis.htm>

6 tekstas. Žavinta Kiliūtė – Litas.lt

Išsiųsk laišką dešimčiai draugų, arba tave ištiks nelaimė

„Išsiųsk šį laišką dešimčiai draugų arba tau atsitiks nelaimė“, „Persiuntus šį laišką kuo daugiau žmonių tave aplankys sėkmė“. Atpažįstate? Tikriausiai tokių ir panašių elektroninių laiškelių, *Skype* ar *Messenger* žinučių esate gavę ne vieną. Tai vadinamieji „grandininiai laiškai“ (angl. *chain letter*). Jų turinys gali būti labai įvairus. Grandininiai laiškai skirstomi į tokias rūšis (iš *Wikipedijos*):

- Apeliuojantys į sąžinę ir gailėstį (mergaitė serga – reikia jai padėti).
- Apeliuojantys į geranoriškumą (pranešk visiems kaip apsaugoti nuo infarkto).
- Perspėjantys apie neegzistuojančius pavojus. Kartais vartotojai klaidinami nurodant kad koks nors jų kompiuteryje esantis sisteminis failas yra virusas arba perspėjami apie virusus, kurių esą nenustato jokios antivirusinės programos.
- Žadantys naudą jų siuntėjui (jei išsiūsi – gausi kažką). Dažnai pateikiami „įrodymai“ – pasakojimai apie asmenį, kitados išplatinusį laišką ir po to greitai praturtėjusį.
- Gąsdinantys (jei neišsiūsi šio laiško – tau galas). Dažnai pateikiami „įrodymai“ – pasakojimai apie asmenį, kitados neišplatinusį laiško ir dėl to esą nukentėjusį.
- Gražios mintys (pasidalink šiomis puikiomis mintimis su draugais).

Nesvarbu, koks yra grandininio laiško turinys ar rūšis, visų jų tikslas – priversti žmogų persiūsti laišką kuo daugiau žmonių. Būtent taip ir **negalima** elgtis. Kodėl? Štai tik keletas iš daugelio priežasčių:

1. Grandininis laiškas gali būti apkrėstas virusu ar *Trojos arkliu*, tad atidare ir persiuntę jį draugams, apkrėsite savo ir jų kompiuterius.
2. Masinis grandininių laiškų siuntimas apkrauna ir trikdo el. pašto serverių bei kompiuterio tinklų darbą.
3. Kenčiate nuo spam'o? Grandininiai laiškai puiki vieta išgauti jūsų el. pašto adresą. Kaip rodo patirtis, dažnai žmonės nesistengia ištrinti originalaus laiško, kuriame jau matosi krūvele adresų – tiesiog daro *Forward*, surašo savo draugų adresus ir siunčia toliau. Taip net patiems ignoruojant grandininis laiškus jūsų el. pašto adresas gali būti įtrauktas į šią grandinę, na o spameriams telieka susirinkti adresus ir atakuoti jūsų pašto dėžutę begale spamo.
4. Ir svarbiausia, tai tikras laiko švaistymas skaityti ir persiuntinėti grandininis laiškus.

Tad **ką darysite kitą kartą gavę grandininį laišką?** Teisingai, jūs jo jokiais būdais nepersiųsite kitiems ir įspėsite atsiuntusį asmenį apie grandininių laiškų keliamą grėsmę.

Šaltinio nuoroda

<http://www.litas.lt/grandininiai-laiskai-%E2%80%93-kas-uz-to-slypi/>

Mokinio įsivertinimo diagramos šablonas

